

Ikt. sz.: MGB-42/12-5/2022.

MGB-5/2022. sz. ülés
(MGB-5/2022-2026. sz. ülés)

J e g y z ő k ö n y v

az Országgyűlés **Mezőgazdasági bizottságának**
2022. szeptember 8-án, csütörtökön, 11 óra 26 perckor
a 35. Bábolnai Gazdanapokon, Bábolnán
megtartott kihelyezett üléséről

Tartalomjegyzék

<i>Az ülés megnyitása, a határozatképesség megállapítása, a napirend elfogadása</i>	5
<i>Tájékoztató a ménesgazdaságok szerepéről és küldetéséről</i>	5
<i>Haál Gábor tájékoztatója</i>	5
<i>Kérdések, hozzászólások</i>	9
<i>Kovács Norbert tájékoztatója</i>	10
<i>Kérdések, hozzászólások</i>	14
<i>Cseri Dávid tájékoztatója</i>	18
<i>Kérdések, hozzászólások</i>	25
<i>Egyebek</i>	27
<i>Az ülés berekesztése</i>	27

Napirendi javaslat

1. Tájékoztató a ménesgazdaságok szerepéről és küldetéséről
Előadók:
Haál Gábor igazgató, Bábolna Nemzeti Ménesbirtok
Cseri Dávid igazgató, Állami Ménesgazdaság Szilvásvár
Kovács Norbert vezérigazgató, Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt,
Mezőhegyes
2. Egyebek

Az ülés résztvevői

A bizottság részéről

Megjelent

Elnököl: Font Sándor (Fidesz) a bizottság elnöke

Dankó Béla (Fidesz)
Horváth István (Fidesz)
Kovács Zsolt (Fidesz)
Lócsei Lajos (Momentum)
Bencze János (Jobbik)
Dócs Dávid (Mi Hazánk)

Helyettesítési megbízást adott

Czerván György (Fidesz) Font Sándornak (Fidesz)
Pócs János (Fidesz) Horváth Istvánnak (Fidesz)
Győrffy Balázs (Fidesz) Kovács Zsoltnak (Fidesz)
Mihállfy Béla (KDNP) Dankó Bélának (Fidesz)

A bizottság titkársága részéről

Vásárhelyi Pál bizottsági munkatárs

Meghívottak

Hozzászólók

Haál Gábor igazgató (Bábolna Nemzeti Ménesbirtok)
Cseri Dávid igazgató (Állami Ménesgazdaság, Szilvásvárad)
Kovács Norbert vezérigazgató (Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt., Mezőhegyes)

Megjelent

Czunyiné dr. Bertalan Judit (Fidesz) országgyűlési képviselő

(Az ülés kezdetének időpontja: 11 óra 26 perc)

Az ülés megnyitása, a határozatképeség megállapítása, a napirend elfogadása

FONT SÁNDOR (Fidesz), a bizottság elnöke, a továbbiakban ELNÖK: Megkezdjük a kihelyezett bizottsági ülésünket. Jó napot kívánok! Szeretettel köszöntöm a bizottság tagjait. E félévben ilyen korán még nem kezdtünk soha bizottsági ülést, de ez a 35. Bábolnai Gazdanapok ünnepi megnyitójának és a háromnapos rendezvénynek köszönhető, amelyre a meghívást meg szeretnénk köszönni a vendéglátónknak, a Bábolna Nemzeti Ménesbirtok igazgatójának, Haál Gábornak, és azt is, hogy lehetővé tette itt a technikai környezetnek és a bizottsági ülésünk működésének biztosítását. Egyben köszöntöm is mint házigazdánkat.

A bizottsági tagok mellett hadd köszöntsem munkatársainkat, a bizottsági tisztviselőket és mindazokat, akik bizottsági ülésünk szokásos formai lebonyolításában közben járnak, és szeretettel köszöntöm mindazokat, akik figyelemmel kísérik bizottságunk nyílt ülését a média és a szakmai érdeklődők részéről.

A napirendi javaslatot a bizottsági tagoknak időben kiküldtük. Egyetlen érdemi napirendi pontot javasoltam, mégpedig egy tájékoztatást a ménesgazdaságok szerepéről és küldetéséről, valamint az egyebeket. Ennek megfelelően kérdezem, hogy észrevétel van-e a napirendi tervezet kapcsán. *(Senki sem jelentkezik.)* Amennyiben nincs, szavazásra teszem fel. Ki az, aki elfogadja a napirendi tervezetet? Kérem, kézfeltartással jelezze! *(Szavazás.)* Bizottságunk határozatképes, a helyettesítéseket is figyelembe véve. Köszönöm a részvételt minden bizottsági tagnak, aki személyesen is el tudott jönni a bizottsági ülésünkre. Ezek szerint fogunk haladni.

Tájékoztató a ménesgazdaságok szerepéről és küldetéséről

Ha megengeditek, azt javaslom, hogy Haál Gábor úr legyen az első napirendi pontban a három előadó közül az első, mert házigazdaként egyéb teendői vannak a gazdanapok további programjával kapcsolatban. Arra teszek majd javaslatot, hogy az igazgató úr előadása után rögtön a kérdések, észrevételek következzenek hozzá. A másik két előadónál pedig úgy szeretném, hogy mind Kovács Norbert, mind Cseri Dávid az előadását megteszi szóban, és mint látjuk, még kivetítőn keresztül, utána nyitnám meg az általános kérdések, viták, hozzászólások lehetőségét. Így most megadom a szót Haál Gábor igazgató úrnak. Elvileg van ott egy mozgó mikrofon. Megadom a szót.

Haál Gábor tájékoztatója

HAÁL GÁBOR igazgató (Bábolna Nemzeti Ménesbirtok): Nagyon szépen köszönöm. Nagy tisztelettel köszöntöm a bizottságot. Számunkra megtisztelő, hogy egy ilyen rangos plénumnak is helyt adhatunk.

A Bábolna Nemzeti Ménesbirtok egy számomra és úgy gondolom, mindenki számára egy olyan patinával rendelkező, történelmi háttérrel és előremutató szándékkal, gazdálkodással működő intézmény volt mindig, amely méltán vívta ki annak elismerését, hogy Bábolna a magyar agrárium egyik zászlóshajója. Az idők változnak, a ménesbirtok is átalakult. Jelen pillanatban 2400 hektár termőterületen gazdálkodunk, a lovak pontos száma 407. Legfőbb feladata a fajtafenntartás. A bábolnai Shagya arab ezek között a falak között született, legfőbb feladatunk ennek a fajtának a fenntartása attól függetlenül, hogy azért elég széles körben elterjedt mind hazai, mind külföldi oldalról. A Shagya mellett a másik fajta, amely az utolsó állami ménesként működik, az angol telivér ménes Dióspusztán, ahol a versenyló-előállítás folyik a mai napig. Diplomátikus megfogalmazás mellett is nagyon nehéz időszak után

került abba a helyzetbe, amiben most van mind a lótenyésztés, mind a gazdálkodás terén. Úgy gondoljuk és a felügyeleti szerv is talán, hogy jelen pillanatban egy kiszámítható gazdálkodás mellett, viszonylag jó bevételekkel és egy biztonságos háttérrel fenntarthatóvá vált gyakorlatilag az elmúlt öt évben. Nyilván ez soha nem egyszemélyes játék, ehhez az a csapatmunka kell, azokkal a kollégákkal, akik körülvesznek bennünket.

Persze lehet szépeket és lehet jókat mondani róla, de vannak konkrét eredmények. Csak néhány ezekből. Tehát a mérleg szerint, ha a beszámolót valaki véletlen látta, a bevétel tekintetében öt év alatt a 2,3 milliárd forintról elmozdultunk a 3,9 milliárdra. Az idei év mindenki számára nehéz, a mi számunkra is, hiszen mi is egy gazdálkodó egység vagyunk. Költségvetési szerv révén azért van egy furcsasága a ménesbirtoknak: hogy két soron szerepelünk a magyar költségvetésben, ugyanannyi kiadás, ugyanannyi bevétel időarányosan is, hogy teljesüljön. Ez a legfőbb szabály nálunk. Úgy gondolom, hogy a nemzetközi és a hazai visszajelzések alapján ennek egyik legfőbb ellenőrzési módja az, hogy megnézzük, honnan hova jut az ember nemcsak pénzben, hanem elismertségben, keresettségben és egyéb másban is. A legfőbb feladat maga a lótenyésztés, ezt is tartjuk legelől. Emellett még nagyon fontos feladat a műemlékfenntartás. Ha körülnézünk, látjuk, hogy itt több mint 230 éves épületekkel vagyunk körülvéve, tehát a másik ilyen, aminek nincs külön forrása, a műemléképületek fenntartása, ez óriási összegeket emészt fel. Nagy átgondolást igényel tőlünk évről évre az, hogy milyen sorrendben, milyen módon és mit tegyünk vele. Én mindig úgy gondoltam erre, nyilván, mikor jöttek be, látták, hogy itt az udvarban van egy hatalmas akácfa, Magyarország legöregebb akácfája, hogy ez egy mérce. Tehát, amíg az egészséges, és jól érzi magát, addig nekünk sincs más dolgunk, mint az, hogy ami bennünket itt körülvesz, azt nagyjából ugyanebben az állapotban tudjuk fenntartani. Megteszünk érte mindent.

Költségvetési szerv lévén, tőlem is meg szokták kérdezni, hogy egy gazdálkodó egységben ezt hogy lehet összeegyeztetni. Nem gondolnám, de költségvetési szerv és gazdasági társaság között nyilván van különbség, de mind a kettőnek megvan a maga előnye, és megvan a maga hátránya. Tehát, ha belegondolunk, egy olyan fajtát kell fenntartani, egy őshonos magyar fajtát, aminek a piaca viszonylag korlátozott, ugyanakkor a piaci kitétsége nagy. Ebből a megközelítésből az állami háttér és az állami felügyelet azért ad egy nagy biztonságfokot ahhoz, hogy ezt az ember jól csinálja. Ennek ellenére mindig úgy számolunk, mintha gazdasági társaság lenne, tehát a jövedelmezőség ma egy elengedhetetlen része ennek a történetnek. Ha csak a lótenyésztésnél maradunk, említettem, hogy kiszélesedett a fajta, tehát rengeteg kis tenyésztő van, aki a nehézségekkel nehezen küzd, gyakran vált, és a Bábolna egyik legfontosabb szerepe, hogy mind a tenyészanyagban, mind a szaporítóanyagban, mind a technológiai fejlődésben egy olyan fajta irányt mutasson, emellett segítséget is adjon, ami kézzel fogható, érzékelhető és bárki számára elérhető. Nyilván piaci alapokon, de a piaci alapok figyelembevétele mellett olyan módon kell ezt megtennie Bábolnának, hogy ez érzékelhető legyen.

Az elmúlt három évben gyakorlatilag akár bérleményként, akár vételként olyan tenyészanyagot, szaporítóanyagot sikerült behozni Magyarországra, ami - még egyszer mondom, nem az én érdemem, az én dolgom az, hogy a feltételeit megteremtsem - az elmúlt 40-50 évben biztos, hogy nem jött be Magyarországra. Most ezt belül tartani a falakon belül, ez egyfajta önzőséget feltételezne, ezért minden olyan tenyésztő egyesülettel, illetve a kettővel, akikkel kapcsolatban vagyunk, olyan megállapodást kötöttünk, hogy a tenyésztő egyesület az érdemi tenyésztőkön oly módon tud segíteni, hogy aki a tenyésztő egyesület tagja, az egy szűkített önköltségi áron fér hozzá ezekhez a ménekhez, ezekhez a szaporító anyagokhoz. Illetve, ami nagyon nagy nehézséget

okoz, és ez egyfajta szűkülést is eredményez, hogy megszűntek azok a központi felnevelő telepek, ahol, mondjuk, egy méncsikót fel lehet nevelni hároméves korig, amire igazán hasznosítani lehet. Na, most mi körülbelül négy évvel ezelőtt úgy alakítottuk ki berken belül a környezetet, hogy erre is képesek legyünk. Most így utólag azt mondom, hogy nagyon-nagyon jó dolog volt.

Csak, hogy próbáljam érzékeltetni: jelen pillanatban az angol telivér például 35 darab kancával dolgozik. Ez nagyjából az a mennyiség, ami ki tudja szolgálni az itteni piacot. A felesleggel, ami esetleg marad, azzal, egy ilyen lassúbb folyamattal, de megpróbálunk külföldön érvényesülni. Az idei év lesz az, amikor a Brizapra, hivatalos árverésre kiviszünk fiatal versenylovakat. A mi árkategóriánkhoz képest ez egy viszonylag komolyabb árkategória, még, ha az alját éri is az ember, akkor is, de valahol el kell indulni. Tehát attól, hogy kimegy az ember, és azt mondja, hogy Bábólnáról jöttem, attól nem akar senki lovat venni, főleg versenylovat. Versenylovat akkor akarnak venni, hogyha azt látják, hogy van benne esély, van benne sansz, és érdemes megvenni. Tehát azért ez egyfajta nagyfokú szakmai odafigyelést is igényel.

De visszakanyarodva, ugye, maga a Bábolna Nemzeti Ménesbirtok úgy van kialakítva, hogy szaporulattal, növendékekkel, tenyészállattal együtt mintegy 400 ló elhelyezésére alkalmas. Amikor én idekerültem 2016-ban, akkor a lólétszám 579 darab volt, a lóeladásból történő bevétel nem haladta meg a 12 millió forintot. Ha valaki nézegette a beszámolókat, vagy utánanézett, a tavalyi évben is átléptük a 100 milliót, én úgy gondolom, az idei évben is átlépjük a 100 milliót, és folyamatosan növekszik. Annak ellenére, hogy válság van, az ember meggondolja, hogy mire költ, a lónál ezt nem lehet érzékelni.

Ugye, sokan ismerik ezt a mondást, hogy két dolgot nem visel el a ló: az egyik a butaság, a másik a szegénység. Tehát ezt azért mi is szem előtt tartjuk. Ennek az ellenpéldája: hogy mikor lesz egy lovasból milliomos? Hogyha előtte milliárdos volt. Tehát ezeket azért illik az embernek a szeme előtt tartani, mert nagyon könnyen zsákutcába tud szaladni. De én úgy gondolom, hogy azzal a tenyésztői munkával – hozzáteszem, szorosán együtt dolgozunk mind a két tenyésztő egyesülettel – egy jó célt lehetett megfogalmazni, ezt a jó célt viszonylag jól lehet teljesíteni. Nyitottság, együttműködés, kompromisszumkészség, e nélkül ez nem megy. A másik az, hogy egy olyanfajta hitelesség kell hozzá, amivel meg tudja nyerni az ember a kis tenyésztőket ahhoz, hogy igen, nekik is van miben kereskedniük.

Csak egy példa. Ugye, jövőre az Európa Championátust szervezzük itt Bábólnán a Shagya-arab fajtavál. Bábolna nagyon sokszor részt vett rajta, a kis tenyésztők kívülről nézték. Nagyon fontos dolognak tartom, ha idén megrendezzük itthon, hogy a külsősök is megmutatkozzanak a porondon, ez egy lehetőség. Ennek lesz egy nemzeti és egy nemzetközi része. A nemzeti részbe bábólnai lovat nem engedek be, tehát nem rólunk szól, Bábolna azzal a segédlettel, amit kapott, ahova eljutott és ahol tart, vegyen részt a nemzetközi porondon. De ahhoz, hogy a kistenyésztők is egyfajta plénium előtt tudjanak megmérettetni és egyfajta kedvfokozóként a tenyésztőmunkába jobban belemélyedjenek, ehhez ezek a rendezvények kellenek. Nyilván az ember meggondolja, hogy mit vállal be és mit nem, mert minden pénzbe kerül, tehát gazdálkodnunk kell, évről évre tartalékot kell képezni hozzá, minden évben el kell kezdeni, de ezek azok a legfőbb feladatok, amelyek a saját sikereinken belül egyfajta igazi zászlóshajóként elől kezelendők, mert egy állami ménesnek, akinek lehetősége van rá, kutya kötelessége, hogy a kistenyésztők felé olyan módon nyisson, hogy az elérhető, megbízható legyen és mindamellett ott is kell hogy egyfajta genetikai javulás bekövetkezzen, és ebben Bábólnának nagyon komoly szerepe van. Úgyhogy a legfőbb célunk ez.

A növénytermesztés tekintetében gazdasági növénytermesztés van, illetve a saját takarmány előállítás. Nyilván a feleslegértékesítés mind visszakerül a lóra, illetve

a műemléképületekre. Egy ilyen csuka fogta róka, róka fogta csuka, de azért az ember néha felébred éjszakánként, hogy még egyszer át kell gondolni. Hozzáteszem, nagyon büszke vagyok minden kollégámra, úgy gondolom, egy nagyon-nagyon komoly és erős csapat került össze és mindemellett, ami nem elhanyagolható, viszonylag fiatal csapat, akik hajlandók tanulni. Én hatvanévesen úgy gondolom, hogy ha csak a tapasztalatokat tudom átadni, amit már nekik nem kell megtapasztalni, akkor már nem voltunk hiába. Mindemellett egy olyan alappal kell hogy átadja az ember, mert ez nem egy-két éves folyamat, de egy olyan alapot kell hogy átadjunk, ami fejleszthető, fenntartható. Azt szokták mondani, hogy ha egy tenyészetet, egy fajtát fenn akar tartani az ember, az csak úgy működik, ha folyamatosan fejleszti. A tendenciák azonban változnak. Régen a szép ló volt az, ami nagyon kellett Bábolnán, most az kell, hogy a szépsége mellett azért legyen használható valamire, mert egyébként nem szereti senki. Úgy gondolom, hogy ez a fajta átalakítás belül, a kiképzés megerősítése az eladhatóságot nagymértékben fokozza, és annak, hogy az árbevételeink így alakultak, az egyik alapvető oka, hogy ezt viszonylag jól ismertük fel, viszonylag korán elkezdtük és nagy számban csináljuk.

A produktum itt képződik nálunk, de a produktumot valahogy el is kell adni. Ennek külön marketingje nincs, ez is ránk van bízva, viszont a feladatunk az, hogy hiteles módon tudjuk ezt bemutatni. Ezért van rengeteg rendezvény is Bábolnán, mert minél több embert szeretnénk idehozni. Nyilván a ménes innen nem mozgatható, de hogy egyre többen megismerjék, hogy mi folyik itt, nyitottá tettük az egészet. Ezelőtt hat évvel csak úgy lehetett ide bejönni, ha valaki bekéretőzött meg huszonötöt telefonált. Én nem gondolom, hogy bármilyen titkos dolog történne itt. Nagyon büszkék vagyunk arra, hogy a gazdanapon kívül évi 10-12, sőt 14 rendezvényt, lovas sportrendezvényt tudunk bonyolítani, ez a jövő évben tovább fog bővülni. Ez a vertikum jelen pillanatban az a vertikum, amely viszonylag rugalmas, kezelhető, kifelé hiteles, és úgy gondolom, megfelelő módon fejleszthető. A saját erős fejlesztéseink voltak gyakorlatilag hat év alatt mind, ennek ellenére durván 4,2 milliárd forint volt az, amit fejlesztésre tudtunk költeni, hat év alatt megépült pálya, szálláshely, megvalósult istállófelújítás.

Nagyon nehéz dolog ezekben a régi történelmi épületekbe modernkori technikát, technológiát bevinni. Ez picit nehezíti a helyzetünket, de azért vagyunk, azért erőlködünk rajta, hogy ezt bármilyen módon kitaláljuk. A munkaerőpótlás nálunk is viszonylag nagy gondot okoz, nagyon nehéz. Ez a fajta munka, amit egy ménes igényel, sajnos kiment a divatból, bár azt mondom, hogy a válogatás szempontjából viszont egyszerűbb, mert aki elhivatott, azt tudom mondani, nem pénzért csinálja. Ugyanakkor meg kell tartanunk, mert mindenki pénzből él, ezért ez ugyanúgy egy fontos része ennek a dolognak és minél többet tudunk a munkálataink közül belül tartani és a saját embereinkkel elvégezni, annál jobban megéri, hogy itt maradjon, és ne kelljen még másodállás meg harmadállás. Ez a másik olyan fontos szempont, amely szem előtt tartandó. Az élet úgy igazolta idáig vissza, hogy nem voltak nehézségeink az elmúlt időszakban. Annak ellenére, hogy az idei év nagyon nehéz, szerencsénk volt a lóeladás tekintetében, sikerült egy nagyobb pótlás felé elmenni. Úgy gondolom, hogy ez sem fog gondot okozni. Tartalékolnunk kell, mert a jövő év még nehezebb lesz, mert a jövő év már úgy fog kezdődni, hogy minden emelt áron indul, az összes szolgáltatás, beszerzés, tehát gyakorlatilag minden, az már egy teljes értékű év lesz. Ehhez megfelelő tartalékot kívánunk képezni és ugyanígy szeretnénk folytatni tovább ezt a munkát, mint eddig.

ELNÖK: Nagyon szépen köszönjük a széles körű tájékoztatást mind a célok, mind a hétköznapi nehézségek tekintetében, mind pedig - ezt tegyük hozzá az előadottak alapján - a sikerek tekintetében, mert ahogy figyeltem az éves árbevétel az eddigi gazdasági környezet és a mostani nehézségek ellenére is még egy tisztességes

gazdasági alapot is sikerül a vezetésnek megvalósítani. Nyilvánvaló, hogy a nagyon komoly szakmaiságot igénylő lófajták tartása, ami a shagyt és a telivéreket illeti, nem hirtelen jött tudáson alapul, hanem évtizedek alatt kitapasztalt, megtapasztalt információk útján vehető át és építhető, és ha jól értettem, most már úgy érzi a vezetés, hogy esetleg nemzetközi szinten is meg lehet mutatkozni. Ez mindenképpen egy felfelé ívelő jövőképet vázol fel a megítélésem alapján.

Ahogy említettem, igazgató úrnak további kötelezettségei vannak, ezért most adok lehetőséget kérdés, észrevétel megtételére közvetlenül igazgató úrhoz. Dócs Dávid jelentkezik. Megadom a szót.

Kérdések, hozzászólások

DÓCS DÁVID (Mi Hazánk): Köszönöm szépen, elnök úr. Tisztelt Bizottság! Tisztelt Igazgató Urak! Tisztelt Jelenlévők! Jók voltak ezek a lovas mondások és a szakmai beszámoló is, köszönjük szépen. Illetve az a mondás is talán ideillik, hogy lóvá tesz az ember és emberré a ló. Mi, magyarok lovas nemzet vagyunk, és ez borasztó fontos, én magam is lovas ember vagyok és nekem is vannak lovaim. Sok időm nincs rájuk sajnos, de amikor legalább havonta párszor látom őket, akkor mindig megdobban bennem valami és talán jobba teszik a napomat. Szerintem erre lenne szükség egyébként kiemelten, országos szinten is, hiszen hallhattuk, hogy a lótenyésztés nem egy kifizetődő üzletág és igen nagy problémákkal néz szembe az egész agrárium, ezen belül is szerintem kiemelten a lótenyésztés. Viszont emellett azt is meg kell említeni, hogy rengeteg olyan ember van, aki szakmailag egészen jól képzett vagy borasztó lelkes és nagyon lószertető, állatszerető, de a lehetőségek nem adták ahhoz, hogy lótenyésztéssel vagy lótenyésztéssel foglalkozzanak.

Éppen ezért már régóta motoszkált egy olyan gondolat a fejemben és talán most ez a legmegfelelőbb alkalom arra, hogy ezt átadjam, míg igazgató urak mind a hárman jelennek vannak, hogy elképzelhető lenne-e, hogy a tenyészetekbe való ménkihelyezéshez hasonlóan kancacsikókat is érdemes lenne kihelyezni, na nem az első pedigrés vonalból, hanem talán másod-, harmadvonalból olyan tenyésztőkhöz, akik komolyan gondolják ezt a hivatást és szakmailag is azt a szintet képviselik, amivel eredményesen és sikeresen lehetne ezt a lótenyésztést szélesebb körben kiterjeszteni. Tudjuk, hogy a sportnak mindig van egy identitáserősítő hatása és ne kövessen meg senki, én nem igazán vagyok nagy futballdrukker, de azért természetesen, ha magyar győzelem van, az én szívem is megdobban, még jobban megdobbanna azonban, ha mondjuk egy olyan sportba jeleskednénk kiváló szakemberekkel és még kiválóbb lovakkal, amely köthető hozzánk, a leghűségesebb társunk ugyanis nem a kutya volt, hanem nekünk, magyaroknak a ló, és ezekkel a lovakkal értünk el óriási nagy sikereket. Ezt kellene szerintem valahogy a jövőben újraéleszteni és egy nagyon kiemelkedő tenyésztési program után kiemelkedő sporteredményeket is el lehetne érni. Azt gondolom, hogy ezzel lehetne kicsit a nemzetünk fényét tovább csiszolni vagy lehetne kicsit tovább emelni. Ehhez az szükséges, hogy az oktatásba is már be kéne vonni a lovas dolgokat, hiszen, ha vannak honvédelmi ismeretek most már egészen kis kortól, ha nagyon fontos az, hogy, mondjuk, a sportot is igen magas fokon úzzák a fiatalok, akkor talán a lovassportokat pont nem kéne ebből a körből kihagyni, hiszen szerintem minden adott ahhoz, hogy ezt megpróbáljuk szélesebb körben is átültetni akár a magyar oktatásba is, és a legfiatalabbakat is megszólítsuk, hogy minél több ilyen lovas ember legyen, és minél kevesebb nehézséggel kelljen a jövőben szembenézni. Röviden ennyi, mert nem akarom mások elől elvenni a lehetőséget. A további munkájukhoz sok erőt és legfőként kitartást kívánok, hiszen lovas emberként tudom, hogy arra van szükség napi szinten, és nemcsak éjjel vannak olyan gondolatai az embernek, hogy megéri-e ezt csinálni vagy érdemes-e, hanem napközben is. De számunkra ez nem

kérdés, ez egy küldetés, úgyhogy ezt nekünk csinálni kell. Köszönöm szépen. Jó egészséget és jó munkát!

ELNÖK: További kérdés, észrevétel van-e? *(Nincs jelentkező.)* Elnézést, nem bizottsági tagoknak nem adhatok szót. Amennyiben nincs, akkor megkérdezem igazgató urat, hogy szeretne-e röviden reflektálni az itt elhangzottakra. Konkrét kérdés, ugye, nem hangzott el, inkább dicsérő szó, de megadom a szót.

HAÁL GÁBOR igazgató (Bábolna Nemzeti Ménesbirtok): Én kivettem belőle egy konkrét kérdést. Az való igaz, hogy a kancakihelyezés egy működő történet nálunk is, én voltam a figyelmetlen, kihagytam. Ez nem egy újkeletű dolog. Tehát, ha valaki megnézi, a világ legnagyobb tenyésztőjének van 3200 kancája, a 3200 kanca körülbelül 1700 paraszthoz van kihelyezve. Tehát ennek költsége van, óriási költsége fenn a pályán. Ha fölviszek 80 darab lovat, az 80-szor másfél millió forint egy évben. És mindannyian tudjuk, hogy amikor egy Jerling felkerül a pályára, akkor a remény kerül föl, mert mindig bízunk benne. Ennyi lovat, ez nem egy nagyüzemi ágazat, ennyi lovat folyamatosan figyelemmel kísérni nehéz dolog. Erre találtam ki azt, hogy bérleményként kiadom a Jerlinget. Nem én versenyeztetem. A bérlemény a következőképpen néz ki: átadjuk a Jerlinget, szerződést kötünk, minden költség a bérlőé, a bérleti díj pedig a versenynyerménynek a 15-20-25-30 százaléka, amiben megegyezünk. Ez az ivadékra vonatkozó. A tenyésztési prémium így is, úgy is jár, mert Bábolna tenyésztő, és ezzel a versenydíjjal kiegészítve minden egyéb költség nélkül ez viszonylag kiszámítható. Mármint olyan szempontból kiszámítható, hogy egy költség nélküli bevétel vagy jön vagy nem, tehát nincs benne nagy veszteség lehetőség. Ugyanakkor minden ló ki van próbálva. Amikor ezt bevezettem, először kaptam hideget-meleget. Tehát még azt is tönkreteszem, amit az elődeim itt hagytak és a többi. A következő évben már az volt, jól van, szerencséje van, a harmadik évben, amikor ez nagyon jól működött, hú, hát az állam dönti bele a pénzt. Nem így működik. Tehát ez egy átgondolt szisztéma, de ez, mondom, az ivadék.

Az arabba például az általunk egyedi kezelést igénylő öreg kancákkal, amik viszonylag nagy genetikai értéket képviseltek, ezekkel kezdtük a kihelyezést. Ezáltal alakult ki az a kör, ahová bizalommal lehet kihelyezni lovat, mert jó helyre rakom ki. Az ott született ivadék neki bevétel, nekem egy szélesebb genetikai bázist jelent, amiben nagyobb a válogatási lehetőség. Ezt én felejtettem el elmondani. Jelen pillanatban, ha jól emlékszem, 27 darab kancánk van kihelyezve tenyésztésre, aminek az ivadékaik majd itt nőnek fel nálunk.

ELNÖK: Köszönöm szépen a tájékoztatást és a választ a feltett kérdésekre. Amennyiben nincs további kérdés, észrevétel, akkor megköszönjük a házigazdánkknak a beszámolót. Innentől kezdve, amikor neki szükséges, nyugodtan távozhat. Megadom a szót, és egyben felkérem Kovács Norbert vezérigazgató urat, a mezőhegyesi Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt. részéről előadása megtartására.

Kovács Norbert tájékoztatója

KOVÁCS NORBERT vezérigazgató (Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt.): *(Előadását kivetítő segítségével tartja meg.)* Megpróbálok többcélú lenni, és amíg ezt az előadást elindítom, addig a legnagyobb tisztelet mellett is: köszönjük a lehetőséget a bizottság előtti bemutatkozásra. Lehet, hogy a végére kellene hagynom, de inkább itt, amíg az előadásom megjelenik, az elején szeretném elmondani, hogy nagyon sok szeretettel ezúton is meghívnom egy hasonló kihelyezett ülésre a bizottságot Mezőhegyesre, amikor az önök napirendjébe és forgatókönyvébe ez bele tud férni,

akkor mi mindenképpen szeretnénk erre lehetőséget biztosítani. Azt gondolom, az év 12 hónapjában van is olyan alkalom, van is olyan területünk, amit folyamatosan be tudunk mutatni. Úgyhogy ez semmiképpen nem időhöz kötött, nagyon örülnék neki, ha egy ilyen napot tudnánk önöknek prezentálni.

Az előadásomban a Gábortól eltérően én nagyságrendekkel többet szeretnék beszélni a cég többi ágazatáról, mint a lótenyésztésről. Fogok beszélni a három mezőhegyesi őshonos fajtáról, de ahogy a cégünk nevében is benne van, ott egy szóval van említve, de ez a valóságban nekünk sokkal több feladatot jelent. Mezőhegyesen nemcsak ménesbirtokot üzemeltetünk, hanem egy tangazdaságot is.

A képen a gidrán ménesünk látható, ez az egyik mezőhegyesi őshonos fajta, a nóniusz és a furioso north star mellett. Ezekről az előadás közepén szeretnék beszélni. Mezőhegyes történelme 237 évre nyúlik vissza, idén lesz 238 éves a birtok. Ez idő alatt rengeteg történelmi és gazdasági esemény sújtotta, illetve építette a birtokot. Én azt gondolom, hogy hasonlóan Bábolnához, itt is történelmi léptékű eseményekről lehet beszélni, akár fajtatenyésztésben, akár mezőgazdasági szektort érintő bármilyen fejlesztésben, a növénytermesztés, illetve az állattenyésztés minden ágához kapcsolódóan.

Ami a nem túl régi múltat illeti, nagyban befolyásolta a cégünk működését a 2016. évi átalakulás, amikor is a külön üzemeltetett Ménes Kft.-t, a privatizált mezőhegyesi zrt.-t, illetve a Mezőhegyesen található szakiskolát az állam reprivatizálta, és egy céggé újra összeolvasztotta, és 2016 végétől, '17 elejétől úgy működött egyben egy 8300 hektáros szántóterülettel, egy ménessel, illetve egy szakképző iskolával együtt, mint korábban annak előtte. Illetve a 2018. év során a külföldi kézbe került vetőmagüzem is visszavásárlásra került, így tényleg egy olyan mezőgazdasági komplex nagy cég alakult ki, amelyet ma próbálunk ebből a viharvert időszakból, illetve a szétszedett helyzetekből egy irányba állítani és a leghatékonyabban működtetni. Ehhez a tavalyi év során, ami idén zárult le, az a változás jött hozzá, hogy a cég fenntartója korábban a magyar állam volt, és Lázár János mint kormánybiztos felügyelte a működésünket. Ez hivatalosan, rendelet szerint a tavalyi év végétől lett, de mire átment az egész procedúra, és gyakorlatilag a cég új tulajdonosa bejegyzésre került, az idén május lett. A Jövő Nemzedék Földje Alapítvány a cég 100 százalékos tulajdonosa, és ennek az alapítványnak a kurátorai felelnek a cég működéséért. Ez a cég egy közfeladatot ellátó közhasznú alapítvány, amelynek az alapító levelében szerepel a mezőhegyesi őshonos fajták fajtafenntartása. Tehát az nem lehet kérdés, hogy az említett lófajtákat, illetve, amiket majd be fogok mutatni, a jövőben is a legkiemeltebben kezelünk. Ezen túlmenően az agrár középfokú szakoktatás finanszírozása és fejlesztése az alapítványnak a feladata, illetve ennek a rá bízott vagyonnak, ami a cégvagyonot jelenti, a leghatékonyabb üzemeltetése.

Hogy mit is jelent ez a mindennapokban? A videón majd néhány ágazatunknak látszódik egy-egy vágóképe. Ahogy említettem, szántóföldi növénytermesztést végzünk. Ez egy nagyüzemi gazdálkodás összesen 8300 hektáron. Ebből is a legnagyobb részt a hibridkukorica-előállítás jelenti. Ezen túlmenően árunövényeket termelünk, mint búzát, árpát, kukoricát, napraforgót, szóját, illetve több mint 1500 hektáron termelünk takarmánynövényeket az állattartó telepeinknek, mert a ménesen túl van egy tejtermelő ágazatunk is, amely egy ezer tehenes fejős Holstein-állományt jelent. A képen majd fog ebből is néhány vágókép látszódni.

Nagyon sok fejlesztés történt a cégben az elmúlt három évben. Ez lenne a meghívásom alapja, hogy ezt személyesen is meg tudjuk mutatni. Egy korszerű vetőmagüzemet, egy korszerű tehenészetet építettünk, illetve a történelmi tevékenységünket, mint a lótenyésztést, illetve a Gábor által is említett műemléki környezetet pedig felújítottuk, illetve folyamatos felújítás alatt áll, ami inkább a

tangazdasági szerepünket emeli ki. Például ez az a robotizált tehenészet, ahol az előbb említett állomány található. Ez a technológia abszolút a XXI. századot jelenti, a miniszter úr, illetve a rektor úr is, de azt kell mondanom, hogy minden szakember ma erről beszél, az élelmiszer-ellátásról, a biztonságos élelmiszer-termelésről, a nyomon követhetőségről, az időjárás szelsőségek kezeléséről. Nyugton merem állítani, hogy Mezőhegyesen erről nemcsak beszélünk, hanem csináljuk is. Ez a robotizált tehenészet 2020 októbere óta üzemel. Két év gyakorlati tapasztalatát tudjuk átadni és át is adjuk az érdeklődőknek. Tehát amikor van a kormány által meghirdetett ÁTK-pályázat, nagy örömmel szolgál, hogy komoly cégtulajdonosok, cégvezetők eljönnek, megnézik, elmondjuk a jó és a rossz tapasztalatainkat akár a tejtermelő ágazatról, akár a vetőmagüzemről, akár az öntözésről, és ezáltal tényleg olyan elől járó cég szeretnénk lenni - a zászlóshajó kifejezést Gábor most Bábolnának kikérte -, amely lehetővé teszi a magyar agrárszektor szereplőinek mérettől függetlenül, hogy megnézhessék mindazt, amit máshol, mondjuk, csak katalógusból látnak, máshol csak elméleti számokat tudnak. Erre Mezőhegyesen képesek vagyunk, természetesen csak a mi kereteinken belül, tehát minden állattenyésztő ágazatban nem tudunk, de a tehenészetben, a lótenyésztésben, az öntözésben, a precíziós gazdálkodásban nagyon komoly információátadásra vagyunk képesek és hajlandók, és ezt meg is tesszük.

A felsorolás végén, ami a képeken látszódik, ez az újonnan épített iskolánk folyosója. A cég fenntartója egy olyan szakképző iskolának és technikumnak, ahova 300 gyerek jár a mai napon is. A céghez kapcsolódó tevékenységi körben végzünk oktatásokat, úgymint lótenyésztés, belovaglás, patkolókovács, illetve technikus szinten mezőgazdasági gépész, gazda, illetve olyan képzéseket, amelyeket a tavalyelőtti oktatási törvény alapján tudunk még akkreditálni. Ezek zajlanak nálunk úgy, és erre én is külön büszke vagyok, hogy a diákok a 9. évfolyam után 10.-től munkaszerződést is kapnak, a cég dolgozóinak tekintjük őket, részt vesznek a mindennapi munkafolyamatokban, legyen szó mezőgazdasági munkáról vagy lótenyésztésről, és amikor ennek az iskolának a falait elhagyják, nemcsak egy bizonyítványt kapnak, hanem, azt gondolom, egy olyan gyakorlati és egy olyan előremutató tudást, amely használható lesz nekik a jövőben.

Tegnap a MATE rektorhelyettesével voltam egy rendezvényen és ő mondta, hogy olyan fejlődés van a mezőgazdaságban most, hogy az ötéves képzésük alatt tananyagot kell frissíteni, mert annyival újul meg a mezőgazdasági technológia, hogy aki elkezd ma a Gödöllői Agráregyetemet, mire végez, nem azt a tananyagot fogja tanulni, ami ma van, mert ilyen a mezőgazdaság fejlődése. Teljesen egyetértek vele, ezért fontos, hogy nálunk is a robotizált tehenészetben már ilyen tapasztalat van és a gyerekek ebben az istállóban, ezen a telepen tudnak gyakorlatot szerezni. Értelemszerűen évente 60-70 végzett diákra a cégnek nincs szüksége, mi a legjobbakat szeretnénk csak megtartani, de a többiek az ágazat előrejutását, előremenetelét támaszthatják alá úgy, és erre már hál' istennek volt jó példa, hogy ha van egy tulajdonos, van egy cégvezető, aki vacillált egy nagy beruházáson azért, mert ehhez nem talált megfelelő munkaerőt, azt gondolom, hogy erre tudunk megoldást nyújtani. A mi diákjainknak oda lehet adni a legkorszerűbb traktorokat a legmodernebb precíziós berendezésekkel és minden munkaműveletet el fognak tudni végezni. Nálunk a 16 éves gyerekek a hevederes traktorokon, kombájnokon töltik a mindennapjaikat, természetesen tanulás mellett.

Nagyon szívesen fogok válaszolni kérdésekre a lótenyésztésen kívül, de mivel a helyszín, illetve a felkérés szólt úgy is a meghívóban, hogy mutassuk be a szerepünket, de alapvetően a ménesgazdaság szerepünket, ezért az általunk tenyésztett fajtákról szeretnék néhány szót szólni.

A birtokalapítás az Osztrák-Magyar Császárság idején történt és a hadiló-utánpótlás hívta életre Mezőhegyest. Egy császári rendelkező levél adta utasításba,

hogy Mezőhegyesen kerüljenek ezek a fajták kitenyésztésre és a hadiló utánpótlását az Osztrák-Magyar Császárságnak biztosítsa. Ehhez a két fő fajta, ami azóta is Mezőhegyesen megtalálható, került kitenyésztésre: a Nóniusz, mint ágyhúzó ló és a Gidrán, mint tisztli ló. Ennek a történelmi múltnak a mai napig annyira kihatása van, hogy a nóniuszokat fogathajtásban próbáljuk hasznosítani. A Gábor által részletezett piaci változást én is annyiban megerősíteném, a kérdésben is elhangzott, hogy van igény hobbi lóra is. Azt gondolom, hogy a hobbi ló felső kategóriáját, illetve a versenyfogathajtás középkategóriáját az eladó lovakban is tudjuk biztosítani, de az általunk tenyésztett és kiképzett, erre nagyon büszkék vagyunk, Nóniusz négyes fogatunkkal a tavaly évi Európa-bajnokságon részt tudtunk venni és eredményesen szerepeltünk. Azt gondolom, az idei évi világbajnokságra is ki tudunk jutni. A magyar bajnoki versenyeken is jól szerepelünk úgy, hogy a fogathajtónk 2018 után ült át négyes fogatra, előtte kettes Nóniusz-fogattal magyar bajnokságot nyert. Tehát azt gondolom, hogy még van időnk erre.

A másik két hasznosítási forma közül az egyik kevésbé jövedelmező, a másik a mi esetünkben szintén, viszont piaci potenciált rejthet magában. A kép bal oldalán, sajnos, önök csak kicsiben látják, ez a balatonfüredi Anna-bál, ahol nagyon-nagyon sok évtizede a bálkirálynőt a mezőhegyesi ötös fogat viszi körbe a bál másnapján. Nagyon sok ilyen tradicionális rendezvényre, illetve megjelenésre fordítunk hangsúlyt és azt gondoljuk, hogy nekünk is kötelességünk a fajtát, a történelmet, illetve Magyarországnak ezt a fajta lótenyésztési múltját bemutatni. A kép jobb oldalán pedig a budapesti Készenléti Rendőrség díszszázada található, a Kossuth téren, a Hősök téren, illetve a Budai Várban szolgálatot teljesítő lóállományának körülbelül 70 százaléka Mezőhegyesről származik. Ez a nagyon jó kapcsolat a rendőrséggel mind a mai napig fennáll. Ők herélteket használnak elsősorban az állományukban és tőlünk, azt kell mondanom, gyakorlatilag jelképes áron, 700 ezer forintért viszik el a legjobb méneket, amelyeket ők választanak ki. Ezzel is kvázi mi a támogatásunkat fejezzük ki a munkájuk iránt, ők pedig egy olyan ma még láthatatlan PR-t adnak ennek a fajtának, ami, azt gondolom, az ország imázsát nagyban emeli. Azért tettem azt az utalást, hogy ennek lenne piaci potenciálja, mert van nemzetközi igény a rendőrlóra, nem 700 ezer forintos áron, ott már 20-30 ezer eurókról beszélünk és ezekért a lovakért adnak ennyit, tehát ez nem egy vízió a mi részünkről. Néhány lovat értékesítettünk már a belga, holland és a szerb lovas rendőrségnek. Azért nem mélyült el ez a kapcsolat és nem lett a nagyságrendje komolyabb, mert a lólétszámunk egyelőre erre ad okot és nem akarjuk a legjobb genetikájú állatokat ma még eladni erre a célra.

Egy rövid időre erre az ominózus négyes fogatra is felülhetünk a budapesti Európa-bajnokságon. Azt gondolom, hogy ez nagy siker volt a szervezők szempontjából, és talán annyiban a szilvászvárad fogatnak is megelőlegezem a tematikáját, hogy ők is nagyon jól szerepeltek, ráadásul előttünk. Úgyhogy ehhez azóta is folyamatosan gratulálnom kell, de ez nem esik annyira nehezemre. Ez közös siker volt mindannyiunknak. Én azt gondolom, hogy nem hoztunk szégyent a magyar nemzetre, sőt, azt el kell hogy mondjam, hogy a közel 70 indulóból két olyan fogat volt, aminek a tenyésztése és a kiképzése egy helyen történik. Tehát ez nem egy összeválogatott sportlófogat volt, nem kiadott lovakkal történt, hanem ezt a kollégáim úgy mondják, hogy mi ezeket ott az erdő mögött fogdossuk össze, ezeket a lovakat, ebből lett ez a négyes fogat. Ez csak azért van, mert a város és a ménes között van egy erdősáv, de tényleg ez helyi munka volt teljes egészében.

A gidrán a másik őshonos fajta, hasonlóan 200 éves múltra tekint vissza. Ő volt a tisztli a háborúk során. A mai hasznosítása a militarisport, a díjlovaglás, díjugratás. A fajta történelmi múltja ellenére azt gondolom, hogy szép eredményeket tudtunk elérni. Vannak biztató sportolónk, a sportolónk is mind a cég alkalmazásában állnak,

és a nálunk tanuló diákoknak kvázi még ez is karrierlehetőség, hogy egy olyan mentorprogramnak lehetnek a részei például a lovaságazatban, ahol őket versenyzéshez juttatjuk, amihez lóalapanyagot biztosítunk, és ezáltal talán az is megvalósulhat, hogy akár nemzeti, akár nemzetközi szinten szélesebb körben megjelennek ezek a sportágak, illetve majd tudunk komolyabb eredményt felmutatni.

Nem történelmi léptékű, de azt gondolom, hogy illik róla beszélni, a mezőhegyesi sportló mint fajta magyar sportlóként került be a törzskönyvekbe. Ebben van egy közel húszéves nagy szünet, mert '62-ben kapta ezt a feladatot Mezőhegyes, hogy olyan sportlóalapanyagot is állítson elő, ami nemzetközi szinten eredményes tud lenni, és ez olyan jól sikerült, hogy az 1980-as moszkvai olimpián díjugratásban és militariban is nagyon szép eredményt ért el a magyar csapat. Gondolom, a kérdés arra irányult, hogy jó lenne ezt újra látni. Én azt gondolom, hogy mi ezen az úton elindultunk, de ahogy mindannyian tudják, ez nem holnapra fog sikerülni, de a sportlótenyésztésben, mind infrastruktúrában, mind tenyésztésben tettünk olyan beruházásokat, és tettünk olyan befektetéseket, amitől van olyan titkos vágyunk, hogy már most, a soron következő párizsi olimpián lesz olyan magyar lovas, és lesz olyan magyar ló, aki részt fog tudni venni. Ez nem a mi cégünk eredménye és vállalása, hanem a díjugrató szakág, illetve a Magyar Lovassport Szövetség programjáról van szó, amihez mi szorosán csatlakoztunk, hogy ez a cél teljesüljön.

Én ennyiben szerettem volna összefoglalni a mezőhegyesi ménest, illetve a tangazdaságot is. Remélem, hogy a nem a méneshez kapcsolódó rész sem volt fölösleges, illetve a képen látható nóniuszok pedig szintén a saját legelőjükön rohanva megint csak egy nagyon impozáns képet jelentenek. Köszönöm szépen, hogy meghallgattak, és a kérdésekre pedig szívesen válaszolok.

ELNÖK: Igen, köszönöm szépen. Értettük, és köszönjük a meghívást. Csak jelzem, hogy bizottságunk volt már kihelyezett ülésen.

KOVÁCS NORBERT vezérigazgató (Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt.): Bocsánat, de az MAGOSZ, NAK, az én időmben biztos, hogy sokkal szélesebb körű volt.

ELNÖK: 2017-ben voltunk, azt hiszem, ősszel. Egy jelen lévő tanú is van, lehet, hogy kettő, az újságírók részéről.

KOVÁCS NORBERT vezérigazgató (Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt.): '19 óta vagyok itt, de köszönöm.

Kérdések, hozzászólások

ELNÖK: '17 év vége felé lehetett, ha jól emlékszem, persze azóta itt nagyon sok változás történt, néhány ilyen őskövület mint én, itt vagyok, a folytonosságot is próbálom ezzel és néhány képviselőtársammal jelezni. *(Czúnyiné dr. Bertalan Judit érkezik.)*

Szeretném jelezni, hogy ez az idejében nem valószínű, hogy megvalósulhat, mert a bizottsági tagoknak jeleztem, hogy egy két év óta húzódó tokaji kihelyezett ülésünkre talán az idén a koronavírus elmúltával sor kerülhet, és ez van beprogramozva, és így sem jellemző, hogy egy félévben két kihelyezett ülést tartunk.

Köszöntöm képviselőtársunkat, kormánybiztos asszonyt, nagy szeretettel kérünk, hogy foglalj helyet szakmai tanácskozásunkon.

A listára felírtuk, talán a következő félévben, a jövő évi első félévben erre sor kerülhet, ha mindent egybevetünk.

Mielőtt megadnám a szót a képviselőtársaimnak a kérdésekre, észrevételekre, hadd említsek meg egyet, és ez nem közvetlenül a lótenyésztéshez kapcsolódik, de ahogy itt vezérigazgató úr említette, nagyon szerteágazó az önök tevékenysége a lótenyésztés mellett. Közel 8000 hektáros gazdaság, örült nagy felületen öntözhető gazdaságról van szó, nem véletlen történt 2016-17-ben ez az újrakoncentráció a valamikor egyébként egybeálmódott nagybirtok létrehozásának, majd időközbeni szétdarabolása, majd újraegyesítése. Ennek oka volt: éppen az előbb említett különféle ágazatok harmonikus egybehozása, és itt az egyik nagyon jelentős az oktatás része és aztán a szántóföldi növénytermesztés, majd az állattenyésztés, ami szarvasmarha és ló felé orientálódik. Itt hadd szóljak a szántóföldi növénytermesztéshez egy régóta több miniszternek és felelős vezetőnek is megemlégett elképzelésemről, ami eddig nem vált valóra, de akkor lehet, hogy most az új tulajdonossal, az alapítvány kuratóriumi igazgatójával veszem fel a kapcsolatot.

A következő: ahogy ön említette, a szarvasmarha-tenyésztésnél és a robotizált fejőrendszerrel és mindennel kapcsolatosan, hogy komoly gazdálkodók érkeznek önökhöz, hogy mi a tapasztalat, mi a gyakorlat. Mert az az igazi kérdés minden gazdának, ezt nagyon kevés helyen lehet megtapasztalni.

Én ugyanezt vettem észre a vetőmagkérdéskörben. Nagyon sok nemzetközi multi vetőmagtermesztő részben hazánkban, de részben külföldön is természetesen vetőmagokat, és aztán ezt az egyes nagy gazdaságoknak próbálja kereskedelmi ügynökeik keresztül eladni, akik minden szépet és jót fognak csak mondani arról a típusú vetőmagról. De az életet mégiscsak a gyakorlat igazolja vissza, hogy az a sok szép és jó mind igaz-e. Roppant nehéz hiteles információt kapni, akár most a hazai kukoricavetőmag-termesztésre gondolok, a Kiskunra például, és még sorolhatnék egy-két hazai, nehéz körülmények között dolgozó vetőmagtermesztőt, hogy képes lehet-e az önök termesztési rendszere arra, hogy mind a nemzetközi, mind a hazai kiemelt és ígéretesnek mutató szaporítóanyagból, mondjuk, fél-fél, netán egy-egy hektár területet ültetnének, vetnének. Ennek legyen öntözött része, mert önöknek erre van lehetőségük, meg nem öntözött része, mert nagyon sok gazdának nincs erre lehetősége, és aztán ősszel egy szakmai tanácskozási napot meghirdetni országosan, hogy emberek, most ide lehet jönni, megnézni, hogy nekünk mi a tapasztalatunk gabonafélékben, a legjelentősebbet felsorakoztatni. És a kukoricánál a sok-sok ígéret, amit a kereskedők, termékprojekt-vezetők próbálnak eladni, annak mi a gyakorlati tapasztalata egy öntözéses és egy nem öntözéses módszerrel? És ugyanazzal a technológiával ugyanazt a hatóanyagot, ugyanazt a trágyázást csinálni, és érthető, hogy az egyenrangúság meglegyen a különféle vetőmagok termesztése között, de ennek mi az eredménye? És én változatlanul úgy érzem, hogy mivel kvázi az alapítvány mögött mégiscsak egy állami közpénztulajdon van, közhasznú szerepe lenne itt a tangazdaságnak, hogy azt a tudást, amit ott, ezeken a különféle szaporítóanyagoknál van, azonos termesztési körülmények között önök megvalósítanak, és be tudják mutatni a gazdálkodóknak, hogy ez ezt tudja. Mindegy, hogy mit mond a kereskedője és a termékmenedzsere, mert csupa szép, csupa jót fog csak mondani, ez rendben van, az a dolga, de mit mutat a gyakorlatban azon termesztési körülmények között, azon aranykoronaértékű földeken, amin önök gazdálkodnak, hogy így legyen egy visszacsatolása a magyar gazdák felé. Erről minden évben egy nagy szakmai bemutatót, terepbejárásos és minden egyéb gyakorlatot megszervezni. Ez az én felvetésem ön felé, de megyek tovább a felelős vezetők, tulajdonosok felé is ezzel az ötlettel.

KOVÁCS NORBERT vezérigazgató (Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt.):
Ha nagyon röviden reflektálhatok a megkeresésre és a feladatra: így koncentráltan és célzottan ezt nem csináljuk és nagyon nehéz volt ebben a 15 percben mindent

elmondani, hogy mivel foglalkozunk. Most azonban a válaszomban kiemelném azt, hogy a teljes növénytermesztésünk olyan magas fokon digitalizált legalább, mint a robotizált tehenészet és ahogy a robotizált tehenészetben az elmúlt két évből az összes tehénről tudjuk tőgynegyedre a tejtermelését, a beltartalmát, a tejleadási sebességet, a mellékidőt, a lépésszámot, a kérődzési idejét, minden állat-egészségügyi adatát, félelmetes mennyiségű adatunk van, ugyanígy a 8300 hektárról van másfél méterig talajszerkezeti térképünk, nagyon sok talajmintavételi ponttal, azóta az összes tápanyag-kijuttatásunk differenciált és pontszerűen tudjuk, hogy hol milyen tápanyagot kapott a talaj, mennyi öntözéssel, talaj-, illetve időjárászondákkal tudjuk hozzá az eredményeket és mindent hozamtérképes kombájnnal aratunk le. Tehát ha nem is fajtasort vetünk, de az általunk termesztett növényekre bármikor bárkinek oda tudjuk adni, hogy 2020-ban, 2021-ben, '22-ben ezen a területen ennyi inputtal, ilyen tápanyaggal a talajban, ekkor és ekkor ilyen hozammal arattuk le ezeket a növényeket különböző elővetemények után. De ha ezt még jobban és célzottan, mondjuk, a magyar fajtatulajdonosokra csináljuk egy még legitimebb formában, abszolút van rá nálunk lehetőség, nyitottság. Most konkrétan a Kiskun hangzott el. Velük nagyon jó a kapcsolat, mindig hoznak néhány kiló vetőmagot, hogy vessük el, bele a nagy táblába, majd ők odajönnek és megnézik, ugyanígy Martonvásárral nagyon jó a kapcsolatunk, a szegedi gabonakutatóval még földrajzilag is jó helyen vagyunk, tehát velük ez az együttműködés jelen van, személyesen jó kapcsolatokat ápolunk. Talán az lenne a feladat, hogy ennek a formáját teljesen jól lefektessük, és mi pedig meg fogjuk csinálni.

ELNÖK: Nagyon szépen köszönöm a fogékonyságot erre a felvetésre. Most adnék lehetőséget a bizottsági tagoknak. Bencze János jelentkezett először. Megadom a szót.

BENCZE JÁNOS (Jobbik): Tisztelt Elnök Úr! Köszönöm a szót. Tisztelt Bizottság! Tisztelt Igazgató Úr! Engem nagyon megfogott a jövőbe vetett innovációjuk, a robotizált tehenészet és meg egy nagyon fontos dolog, mégpedig az, hogy van egy középfokú szakképző intézményük, ha jól értettem. Itt elhangzott a megnyitó beszédekben, hogy manapság a mezőgazdaság és a mezőgazdasági munka nem divatszakra. Az érdekelne engem, hogy van-e már arra tapasztalat, hogy az innét kikerülő fiatal emberek, hölgyek, akik ebben a magas élők munkai igényű ágazatban próbálnak elhelyezkedni, milyen sikerrel teszik, vannak-e visszajelzések, hogy jól tudnak elhelyezkedni, maradnak-e a pályán vagy más szakképző intézményekből szerzett tapasztalatok alapján egyszerűen elhagyják a pályát és nem is indulnak el erre. Csak ennyi lenne a kérdésem. Köszönöm.

KOVÁCS NORBERT vezérigazgató (Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt.): Nagyon jó a kérdés, köszönöm szépen. Az a baj, hogy az idő itt is makacs dolog. A '16, '17-es évszám fontos volt és gyakorlatilag tavaly még érettségiztek, illetve végeztek nálunk rendészeti képzés körében is. Tehát mivel a fenntartó korábban más volt, ezért nagyon szerteágazó volt a képzés és '18-tól, de valójában 2020-tól indult el az az első és olyan minőségű gyerekegyetem, akit biztosan egyénileg nyomon fogunk követni. Elnézést kérek a gyerekektől is, de csak picit oldanám a hangulatot ezzel, hogy őket is legalább úgy nyomon követnénk, mint a teheneket az istállóban, vagyis minden lépésüket tudjuk bent is és kint is. Azt tudom mondani, hogy a '19-20-as tanévben kezdők, a most 10-11.-es hallgatóink már kapnak nyári munkára külön fizetésért ajánlatot más cégektől, más gazdáktól, a nálunk belovagló, illetve patkolókovács-képzésben részt vevő hallgatók úgy végzik a képzést, hogy már a munkaadójuk küldte ide, hogy márpedig munkahelye van, munkaköre, feladata lesz, csak végezze el a

képzést. Úgyhogy ez a folyamat az elején jár, de azt gondolom, hogy pozitív a visszacsatolás. Az elmúlt négy év alapján azt tudom mondani, hogy próbáljuk visszaállítani a presztízst, azt a képet, hogy az olajos kezű, sáros csizmás és a falu legbutább embere dolgozik a tsz-ben, próbáljuk átfordítani oda, hogy ez egy megbecsült szakma legyen, amely mögött tudás, megélhetés van. Öt osztályt indítottunk, 3,5 fölött van a tanulmányi átlaguk és vannak kitűnő tanulók. Az mindenképpen sokat mondó, hogy nyolc általános kitűnővel egy szakiskolába engedi a szülő a gyermekét és nem gimnáziumba küldi. Ez a jövőre nézve, azt gondolom, biztató.

ELNÖK: Horváth István.

HORVÁTH ISTVÁN (Fidesz): Ehhez kapcsolódó kérdés, hogy a szakképző iskolában hányan jelentkeztek egyetemre, főiskolára. Alapvetően nekem a középszinttel és a felső szinttel van fenntartásom arra vonatkozóan, hogy ez mennyire egymásra épülő dolog. Én agrármérnökként végeztem '94-ben, '95-ben, külföldön is voltam, de az a lényeg, hogy amikor '88-89-ben egyetemre mentem, az Agráregyetemre, az oda bejövő diákok 60-70 százaléka mezőgazdasági szakközépiskolából jött. Most az a tapasztalatom, hogy mezőgazdasági szakközépiskolából gyakorlatilag senki nem megy egyetemre, és ezért van válság az agrár-felsőoktatásban is. Szerencsés lenne a középszintet és a felső szintet összekötni, ezt magamnak, magunknak is mondom, mert amúgy szép statisztikákat gyártunk, csak valós szakemberképzés, ami mondjuk, egyetemi szinten van, nem fog megvalósulni, mert hirtelen nem jelenik meg csak valaki egyetemistaként. Ráadásul Keszthely esetében még az a fájdalmam, hogy a nagy múltú mezőgazdasági szakközépiskola azóta már be is zárt. Tehát alapvetően a közép- és felső szint kapcsolata a mi vidékünkön nem jellemző. Az önök vidékén ez jellemző-e, ezt szeretném megkérdezni.

KOVÁCS NORBERT vezérigazgató (Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt.): Ha kapunk erre három-négy évet, akkor biztos, hogy lesznek jelentkezőink már csak azért is, mert most van meg az a gyerekanyag, aki egyáltalán képes lesz arra, hogy jól leérettségizzen. A korábbi években évfolyamonként a 60-70 hallgatóból körülbelül 9-10-en tettek egyáltalán érettségit, tehát tényleg a mezőgazdasági középfokú oktatás színvonala itt tart. Ez a szám biztos, hogy drasztikusan változni fog és három év múlva a 19-ből 59 lesz és tíz lesz csak, aki nem tesz érettségit, csak a szakközépnél marad. Azt gondolom, hogy erre a kapcsolatra Mezőhegyesen lehet építeni. Hogy is mondjam? Aki ismeri Lázár úr és Csányi úr munkásságát, tudja, hogy ez nem csak egy vízió a részükről, talán ezt mondhatom az ő nevükben is, közösen ülnek a MATE kuratóriumában, nálunk Csányi Attila ül a kuratóriumban. Azt gondolom, nálunk ez egy olyan cél, ami biztos, hogy vérvörös betűkkel van a falra felírva, és ezt teljesítenünk kell és teljesíteni is fogjuk.

Nagyon fontos ennek kapcsán elmondani nem kérdést, nem feladatot adva a bizottságnak, családi adókedvezmény elmondva egy ilyen plénum előtt is, és ebben több kezdeményezésünk van, hogy például mi ennek az akadály. Például nagyon komoly akadály az, hogy a mezőgazdasági szakiskolákban a tananyag 30-40 évvel ezelőtti. A mai országos tanulmányi versenyen a mezőgazdaságban a vetőtárcsára lyukat kell fúrni. Ma nem annak kell az országos tanulmányi versenynek lennie, hanem annak, hogy a robotizált traktorba be kell ülni a gyereknek és el kell vetnie változó tőszámmal a kukoricát. Az tanulmányi verseny és az a gyerek ér valamit, az, aki lyukat fúr az SPC vetőgépre, az a gyerek nem ér semmit. Tehát a tananyagnak, úgy, mint az egyetemeken, itt is le kell hogy kövesse. Mi a cég részéről hál' istennek megtehetjük ezt, most a tanévnyitón adtunk át egy új 80 millió forintos traktort, amin T-kategóriás

jogosítványt szereznek és dolgoznak. Ahogy már többször tettem rá utalást, ők azzal dolgoznak a cégnél, illetve a mi gépeinkre is felülnek, amikor emberhiány van. Tehát tananyaghiány volt, tananyagminőségi probléma van, diákprobléma volt, infrastruktúra-probléma van. Ezek megoldásra kerültek, de a jövő, azt gondolom, ettől csak jobb tud lenni és jobb is lesz.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Horváth István úr újra.

HORVÁTH ISTVÁN (Fidesz): A bizottságnak vagy elnök úrnak mondom, legalábbis javasolom, amit érdemes lenne átgondolni, mert a humán erőforrás ma az egyik legnagyobb kockázat a mezőgazdaságban középtávon is, meg hosszú távon is.

Amit az igazgató úr mondott a tananyaggal kapcsolatosan - ezt nem feltétlenül akartam feszegetni, de én már amúgy autodidakta módon foglalkozom ezekkel a kérdésekkel - meg tudom erősíteni. Tehát gyakorlatilag a középiskolák tananyagának semmi köze nincs a valósághoz. Az állattenyésztésben még jobban fokozódik. Én próbálok egy kicsit, mondhatom azt, hogy kritikus is lenni, mert lovas családból származom, és nagyon szeretem, és nagyon tisztelem a lovat, nálunk ez családi hagyomány, de az, hogy gyakorlatilag a középiskolai tananyagban több mint a fele a lótenyésztésről szól - és nem akarom megbántani a lótenyésztésnek a magyar gazdaságban betöltött gazdasági szerepét -, de a haszonállatokkal kapcsolatosan, lásd, sertés, gyakorlatilag minimális vagy jelképes jelenlét van. De ezt ugyanúgy mondhatnám a baromfira meg más ágazatra, és azt gondolom, hogy ha ezen nem változtatunk, és nem vállaljuk fel - hiszen ez a középszint az Agrárminisztériumnál van -, ha ezen nem változtatunk, akkor alapvetően hiába építünk ilyen szép infrastruktúrákat, nem fogunk tudni előre lépni, és a tananyag szerintem az egyik legfontosabb kérdés, amire utalt igazgató úr is. És valóban nemcsak műszaki részben, hanem állattenyésztési részben is gyakorlatilag el van maradva a valóságtól. Tehát esetleg javasolnám, hogy egy bizottsági ülésen foglalkozzunk a mezőgazdasági szakközépiskolákkal, tehát az oktatással, mert bár gyakorlatilag mindig hasznos dolgokkal foglalkozunk, de mindennek a bölcsője az oktatás, hiszen ezen keresztül tudjuk a jövőnket építeni. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Kissé elkanyarodtunk az eredeti, fő témánktól köszönhetően a széles profilnak, amit Mezőhegyesen vezérigazgató úrék visznek. Én azt javasolom, hogy ezt a vitát most ne nyissuk itt ki. Javaslatot fogok tenni, hogy melyik albizottságunk kezdjen érdemben ezzel a kérdéssel foglalkozni, és utána, talán most Csák János miniszter úrhoz kell majd fordulnunk a szakiskolák... *(Horváth István: Az Agrárminisztériumnál van!)* Ja, bocsánat, az akkor házon belül van, az rendben van. Jó, azt nem tudom, hogy a tananyagszerkesztés hogy van. Rendben, magamat is belezavartam ebbe a fejtegetésbe, amit éppen nem akartam. Legyen ez a feladata a majd megszólított albizottságunknak. További kérdés, észrevétel az előadóhoz van-e? *(Nincs jelentkező.)* Amennyiben nincsen, akkor nagyon megköszönöm az előadást. *(Kovács Norbert: Köszönöm szépen én is.)*

Sorban kérem Cseri Dávid igazgató urat, az Állami Ménesgazdaság Szilvásvárad vezetőjét, hogy tartsa meg előadását.

Cseri Dávid tájékoztatója

CSERI DÁVID igazgató (Állami Ménesgazdaság Szilvásvárad): *(Előadását kivetítő segítségével tartja meg.)* Mélyen Tisztelt Mezőgazdasági Bizottság! Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Először is kérem, engedjék meg, hogy megköszönjem a megtisztelő lehetőséget, hogy itt önök előtt felszólalhatok annál is inkább, hogy ezen a

történelmi helyszínen, ahol személyes példaképem Pettkó-Szandtner Tibor dolgozott azon, hogy a magyar lótenyésztés a világ élvonalába kerüljön, és ennyi év távlatából elmondhatjuk, hogy a második világháború végéig ez így is történt. Annál is inkább a szilvásváradai ménesgazdasággal is van összefüggés, tábornok úrral kapcsolatban, ugyanis, ha ő nem végezte volna el a ménesmentő tevékenységét a háborúban, akkor én most bizonyosan nem állhatnék itt önök előtt, ugyanis az általam képviselt lipicai fajtáról sem beszélhetnénk, legalábbis közel sem ebben a formában, majd, ahogy ezt látni fogják.

Nem szeretném önöket a fajtatörténettel untatni, csupán egy pár sarokpontot mondanék el, hogy megértsék, hogy miért is akkora dolog, hogy itt a XXI. század gépesített és felgyorsult világában is még egy keresett fajtáról van szó, annak ellenére, hogy a világ második legrégebbi kultúrlófajtája az arab telivér után. Azt szoktam mondani, számos beszédemben már utaltam rá, hogy csakúgy, mint a magyar nemzet történelme, a lipicai fajta is rendkívül hanyattatott, én úgy gondolom, hogy azért is kell megbecsülnünk, mert gyakorlatilag az alapítása óta minden háborúban, minden forradalomban mellettünk állt, és velünk volt. A Habsburg császári udvar tenyésztette ki nemcsak a reprezentációs, de a háborús és egyéb udvartartási célokra is 1580-ban, úgyhogy nemrég vagyunk túl egy évfordulón.

Mezőhegyesre 1809-ben a napóleoni háborúk okán került, majd, amikor kezdett a fajtajelleg megváltozni, akkor Erdélyországban a Fogaras mellett elterülő Alsószombatfalvára, majd szintén a soron következő nagy háború, az első világháború következtében menekítették ide Bábolnára, de az akkori szakemberek már akkor is tudták az előzőekből tanulva, hogy ez az alföldi terep nem felel meg ennek a hegyi lófajtának, és akkor még az volt a terv, hogy a Bakonyba telepítik a ménest, de végül a második világháború közbeszólt, és ahogy említettem, Pettkó-Szandtner Tibor az orosz csapatok inváziója elől Bajorországba menekítette a lovakat, és onnan a 40-es évek végén térhettek vissza Bábolnára, majd onnan Szilvásváradra.

Gyakorlatilag egy csoda, hogy még beszélhetünk erről a fajtáról, ugyanis ott Bajorországban az állomány több mint felét az Egyesült Államok hadserege rekvirálta, és a tengerentúlra szállította, úgyhogy a megmaradt törzsállománynak is alig több mint a felével kezdődhetett újra a tenyésztés 1952-ben Csipkés-kúton majd Szilvásváradon. Úgyhogy egy jubileumi évről is beszélhetünk, ugye, 1952 okán. Magyar vonatkozása még annyi van a fajtának ezeken kívül, hogy több fajtából tenyésztették ki, és már a lipicai alapítása előtt álltak ebből a ménesből spanyol nápolyi lovak a magyaróvári uradalom területén. Ugye, egy zárt törzskönyvi fajta, ami valamelyest behatárolja a tenyésztési irányelveket, de csak úgy, ahogy kialakították az összes magyar fajtát, a cseppvérkeresztezés a zárt törzskönyv esetén is megengedett, és én úgy gondolom, hogy a jövőben is tenyésztési szempontból is ezzel kell hogy éljünk, ugyanis én ezt egy problémának látom több őshonos fajtánál is, hogy nem merünk azokhoz a fajtákhoz – teszem azt, a gidrán fajtában az angol telivérekhöz vagy az arab telivérekhöz - kellő mértékben hozzányúlni, amelyekből kitenyésztették. Én azt szoktam mondani azoknak a mélyen tisztelt tenyésztő társaknak, akik félnek ezektől a változtatásoktól vagy újításoktól, hogyha példaképünk Széchenyi István vagy Wesselényi Miklós így gondolkodott volna, akkor most nem léteznének azok a fajták, amelyeket kéne védenünk.

Visszatérve a lipicaira, ugye, amiért manapság is alkalmas a többlovas sportra, az a keménysége és az ellenállóképessége, és nem utolsósorban az akciómozgása mellett küllemében is kiemelkedő számos fajtához képest. Úgy szoktuk emlegetni, hogy a barokk stílus klasszikus képviselője. Azonban az utóbbi években, évtizedekben, felismerve a tenyésztési irányítását, más sportosabb küllemű és mozgású egyedeket is előnyben részesítünk, ugyanis nem szabad elfelejtenünk, hogy amellet, hogy több ezer

éve tenyésztünk tudatosan lovakat, a magyar fajták is több száz éve már kialakultak. Mindig is volt egy tenyészcél, és minden esetben teljesítményre tenyésztették ezeket a lovakat. Sajnos több fajtánál is még csak az elmúlt években kezdett el a tenyésztési felfogás változtatásra kerülni, hogy belássuk, már nem katonai célokra kell ezeket a lovakat tenyésztenünk, hanem 90 százalékban a sportra. A német lófajták esetében ezt már a húszas-harmincas években felismerték a német tenyésztő kollégák, de sajnos ebben is van több évtizedes lemaradásunk. Nagyon nagy örökség és büszkén viszem tovább elődeim munkásságát, ugyanis a lipicai fajtánál is már felismerésre került, hogy mind a díjlovas-, mind pedig a fogatsportra a felfelé irányuló mozgás helyett vagy mellett, ahogy említettem, a térélelő mozgást kell preferálni, ugyanis a mai fogathajtás és a díjlovaglás ezt kívánja meg, ezzel lehet sikereket elérni.

Természetesen ménesgazdaságunk elsődleges célja, ahogyan az a jogszabályi keretek között is meg lett határozva, az a génmegőrzés, mint védett és őshonos állatfajta génmegőrzése, azonban úgy gondolom, hogy egy több száz lovas ménest nem szabad kizárólag a génmegőrzésre fenntartani. Ugyanis, ahogy előttem vezérigazgató úr, igazgató úr is említette, kell hogy legyen egy lónak tenyészcélja, ami manapság a sport kell hogy legyen, azt pedig teljesítményben játsszák, ha szabad így fogalmaznom. Sajnos az őshonostámogatás, amely rengeteg magyar lótenyésztő gazdának nagy segítség, olyan kontraproduktív dologhoz is vezetett, hogy sajnos vannak olyan tenyésztőtársak, akik nem minőségre, hanem mennyiségre tenyésztenek. Úgy gondolom, hogy később újragondolva vagy átgondolva, a támogatások mértékét mindenképpen teljesítményhez kötném, ugyanis az határozza meg manapság, hogy rentábilissá tudunk-e tenni egy ménest vagy csak kiadás van belőle. Nyilván a világ változott, teljesen átalakult a lótenyésztés struktúrája is. A húszas évek előtt Magyarország több lovat exportált Nagy-Britanniának és az orosz hadseregnek, mint amennyit eladott Franciaország, Németország és Anglia összesen. Évente több mint félmillió lóegyedszámról beszélhetünk, amelynek legnagyobb részét természetesen Mezőhegyes vállalta magára.

Visszatérve a mondandóm lényegéhez, hogy teljesítményre tenyészünk, erre egy egyszerű példát szoktam mondani. Volt nemrég a moziban a film a Ferrari és a Ford párharcáról, ami onnan indult, hogy a hatvanas években az Egyesült Államokban már nem akartak annyian Ford gépjárművet venni, mint az előtte levő években. Akkor kitalálta a cég marketingigazgatója, hogy nyerjék meg az akkori legnépszerűbb autósversenyt, a 24 órás Le Mans-i versenyt, ami sikerült is nekik és utána mindenki ismét Fordot akart vásárolni. Úgy gondolom, ugyanez igaz a lipicai lóra is. A nyolcvanas-kilencvenes évek végéig, amikor tízből nyolc nemzetközi fogathajtó versenyt lipicaival nyertek meg, mindenki lipicai lovat akart venni. Sajnos az elmúlt húsz évben ez már nem így volt, ez egy külön előadás témája, hogy milyen okok vezethettek ide. Úgy gondolom, hogy a fajta feltámasztását és a régi időkben való bemutatását, a sportkipróbálást természetesen a fogathajtásban érhetjük el.

Annyit változtattam a tenyésztési koncepción három éve, amikor a ménesgazdasághoz kerültem, hogy a ménék mellett csak és kizárólag kipróbált kancákat veszünk tenyésztésbe. Nagyon tiszteltem és őriztük a különböző kancacsaládokat, méntörzseket, de ha az adott egyed még arra sem volt való, hogy a trágycs kocsit kihúzza, sem az 1700-as években, sem az 1900-as évek első felében nem tenyésztették tovább. Sajnos a mai kor szellemisége hozza magával. Régebben is voltak kancacsaládok, amelyek 50-60 év után - idézőjelben - „kihaltak”, de ez nem ok nélkül történt meg. Már most ennyi idő után is, ha a csikókat nézem, látok minőségi változást sok esetben, hogy most már kizárólag olyan kancák kerülnek tenyésztésbe, amelyeknek van versenyzési múltjuk.

Ezért is vagyok rendkívül büszke rá, hogy 2002 után a tavalyi évben Mezőhegyes mellett két négyes fogattal is részt vettünk a budapesti Európa-bajnokságon Vácz Istvánnal és Ifjabb Galbács Ferencsel, kettes fogatban közel negyven év után idén kettes fogat magyar bajnokot avathattunk lipicai lovakkal. Nagyon büszke vagyok rá, hogy ennek a csapatnak, a csapatverseny ezüstérmes tagjainak jómagam is részese lehettem. Vannak olyan fiatal hajtóink, Mezőhegyesen is több dolgozónk is volt már, akiket igyekszünk felkarolni, hogy amikor a négyesfogathajtóink egyszer majd le fogják tenni a gyepelőt, akkor legyen, aki átveszi. Úgyhogy az utánpótlásképzést mi is az egyik legnagyobb prioritással kezeljük.

Emellett egy régi-új szakág a lovassportban a díjlovaglás a lipicai tekintetében, ugyanis szintén körülbelül négy évtized után van nagydíjas díjlovunk, Mikó Tamás, aki egyben a ménesmester is, most már járja vele Európa nemzetközi versenyeit, és mint ahogy vezérigazgató úr is mondta, nagyon-nagyon kevés külföldi példa van rá, Tamás végzi a párosítási terveket, gyakorlatilag van, hogy szó szerint a kezében születnek meg a csikók, ő képezi ki a lovat és nagydíj szinten pedig tud velük versenyezni. Általában ez úgy működik, hogy a kész nagydíjas lóra ráülnek a válogatott lovasok, és akkor jó esetben mindenki boldog.

Ami szintén egy történelmi eredmény volt az elmúlt évben, az Dallos Gyula bátyám tanítványának az eredménye, Marshall Istváné, aki szintén egy szilvásváradai lipicai lóval bekerült a fiatal lovas magyar válogatottba, amely most először fordult elő ebben a fajtában és idén kvalifikálódott az angliai világbajnokságra. Rácz Zsófia, aki szintén a cégnél dolgozik, pedig a championátus döntő bajnoka volt. Még egy szakágot meg kell említeni, ami a lovas tornát jelenti, úgy gondolom, minden lovas embernek ezzel kellene kezdenie, mint ahogy ez volt a háború előtt is és gyakorlatilag kijelenthetem, hogy a Kincsem nemzeti lovasprogram oktatásra vonatkozó része nálunk megvalósult, ugyanis testnevelés óra keretében szilvásváradai és környékbeli gyerekek járnak hozzánk lovagolni és a csapat tagjait is ők alkotják. Most már idén, szintén két évtized után, elkezdtek versenyezni. A fogataink láthatóak a budapesti Európa-bajnokságon, a záróünnepségen. Több mint húsz év után ismét eljutottunk a világ lovas Mekkájába, ha a versenyeket tekintjük, az pedig Aachenben van, Németországban, Ifjabb Galbács Ferenc 2002 után juttatott ki lipicai fogatot. Tényleg életre szóló élmény, hogy hatvanezer ember tapsolta és ünnepelte a záróünnepségen a szilvásváradai fogatot és ezzel a magyar fogathajtást is. Ennek is olyan marketingereje is van a sporteredmény mellett, amelyet már most érzünk, már most sokkal több német érdeklődőnk van a lóárverésünk előtt, mint normál esetben. Itt az említett két díjlovassal látható a képen. Csak úgy, mint Mezőhegyes, a rendvédelmi szervek munkáját is segítjük a lovainkkal. Nálunk ez egy jóval fiatalabb kezdeményezés, ha fogalmazhatok így.

Ha ennyi bensőséges dolgot mondhatok önök, én gyakorlatilag már két dolog miatt ilyen fiatalon is azt mondhatom, hogy boldogan halok meg. Az egyik az, hogy Rombauer Tamás ménesvezető úrral most már öt éve, ha jól emlékszem, én hozhattam haza Németországból Pettkó-Szandtner Tibor egykori bábolnai ménesparancsnok hamvait, amellyel a végakarátát teljesítettük. A másik ilyen dolog pedig az, hogy részt vehettem a Magyar Honvéd Huszárság újraalapításában, amely a klasszikus értelemben vett formában 1945-ben megszűnt létezni és 2020. július 1-jén sikerült újraalapítanunk, mondhatjuk, hogy fönixként éledt újjá a budapesti Petőfi Laktanya kötelékében. Azóta már számos protokolláris feladatot elvégeztek mind a köztársasági elnök asszony, mind a miniszterelnök úr előtt, de emellett a határszolgálatra is jelenleg is zajlik a felkészítésük. Az sem titkolt szándékunk, mint ahogy a lipicai fajtára is gondolunk, hogy a háború előtt volt budavári testőrség spanyol lovasiskoláját is újraalapítjuk. A budai Várban szinte egy az egyben megegyezőleg újraépült a budavári

lovarda. Azt gondolom, hogy a legnemesebb felhasználása az lenne a rendezvények mellett, ha a lovak is ismét szerepelhetnének ott.

Úgy gondolom, hogy két éven belül azon a szinten lehetnek a lovaink és a lovasaink is, hogy csak úgy, mint 1933-ban az alapításkor, ismét a bécsi, spanyol lovasiskolával egy közös előadással alapíthatnánk ezt az intézményt újjá. Jómagam is tagja vagyok a díszalegységnek mint tartalékos százados, úgyhogy én mind a fogathajtásban, mind pedig ebben a formában a haza védelmében igyekszem nemcsak az előadásokon elmondani ezt, hanem tevékenyen is, amennyire időm engedi, részt venni benne.

Több ágazat van nálunk is, az állattenyésztés mellett nálunk a húzóágazat az idegenforgalom. Annyi különbséget mindenképp el kell mondanom Mezőhegyeshez és Bábolnához képest, hogy nem egy több száz éves klasszikus értelemben vett ménes Szilvásvár, ugye, a háború után került oda a ménes, nincsenek, mint ahol most is vagyunk, koncentrált, erre megtervezett, lótenyésztésre tervezett külön épületeink vagy nem az összes az, így rendkívül tagolt. Igazából egy nap nem is elég, hogy minden telephelyet bejárjon az ember, de Szilvásvár és Csipkésút mellett, a falu mellett van Szánán a kancacsikónevelő telep. Parádát - ami szerintem világszinten az egyik kiemelkedő csoda, olyan, mint Csipkerózsika kastélya, ha szabad így fogalmaznom - négy éve kaptuk meg, és egy unikális kiállítást sikerült ott felállítanunk. Valamint Marócpusztán a gidrán fajtaért is felelősek vagyunk. Jó pár évvel ezelőtt azt a koncepciót követve, hogy amely kancacsaládokat Mezőhegyesen tenyésztettek ki, azokat oda visszatelepítették, már csak 40 egyedünk maradt a népies kancacsaládokból Marócpusztán, amely a Kőröshegyi völgyhíd lábánál található.

A Kincsem Nemzeti Lovas Programnak nálunk gyakorlatilag minden pontja megvalósult, és én úgy gondolom, hogy teszünk is azért, hogy ez a program ne csak nemes szőlőmokról álljon, hanem tettekből és teljesítményekből is. A tenyésztés mellett gyakorlatilag egy külön cég is lehetne a Szilvásvárad Lipicai Lovasközpont üzemeltetése. 2018-ban adták át, én úgy gondolom, hogy a tavalyi évben volt először, amikor a teljes kapacitását ki tudtuk használni. Akkor láttuk, hogy hány ember szükséges az üzemeltetéséhez, mekkora az a plusz forrás, ami kell ahhoz, hogy az intézményt megillető világszintű versenyeket tudjunk rendezni. Ugye, nyilván okkal karolta fel a kormány ennek a lovasközpontnak a felújítását, már a 70-es évektől kezdve is rendeztek nemzetközi díjugrató, majd csak fogathajtó versenyeket. Itt az egyik legnagyobb sikerünket láthatjuk 1984-ből, amikor a csapat- és az egyéni indulók első öt helyezette is magyar volt. Érdekességként, önök közül szinte mindenki láthatta is, ahogy Fülöp, Edinburgh hercege is fellépett a dobogóra, aki egyébként a magyar fogathajtásnak és a lótenyésztésnek egy rendkívül önzetlen mecénása és pártfogója volt.

Úgy gondolom, hogy a jó Isten mindent előre megtervez, és semmi nem történik véletlenül. Éppen ezért sem tartom véletlennek, így érdekességként, hogy amikor a régészek a lovaspályát feltárták, akkor három darab 3000 éves bronzkori lószobrot találtak, ami bizonyítja, hogy 1952 előtt is már jócskán volt tervszerű lótenyésztés a Szalajka-völgyben, és pont azon a pályán és azon a részen, ahol az előbbi dobogó látható volt.

Ez pedig már a jelen. Nagyon büszke vagyok rá, hogy számos lovassportversenyen 2-3000 főt is vendégül láthattunk, ami, úgy gondolom, hogy nemzetközi kitekintésben egy kiemelkedő szám, és bízom benne, hogy a jövőre nézve ez egy javuló tendencia. Amikor Szilvásváradon megtisztelt Nagy István miniszter úr a bizalmával, akkor három éve - amellett, hogy a lótenyésztés továbbra is a megszokott kerékvágásban menjen tovább - az akkor még kihasználatlan lovasközpont kihasználása volt a legfőbb feladatom. A koronavírus-járvány enyhülése után erre

2021-ben volt lehetőségünk. Ez egy olyan egyedülálló intézmény, létesítmény, ahol az összes lovassportszakágnak helyet tudunk adni. Ezen kívül én Európában Aachent tudom mondani, és amikor most ott voltunk, és voltak ott olyan német és angol kollégák, akik jártak már nálunk, ők azt mondták, hogy itt egy kis Aachent kell csinálnotok, egy közép-európai Aachent. És ezért is alapítottuk meg a Szilvásvárad Masters elnevezésű versenysorozatot, amely a fogathajtás mellett két olimpiai szakágat fog össze: a díjugratást és a díjlovaglást. Emellett Mezőhegyes után átvettük a stafétát a fiatal fogatlovak világbajnokságának rendezésében, de emellett ki szeretném emelni, hogy a regionális versenyek megrendezése is gyakorlatilag két-három heti gyakorisággal végbemegy nálunk. Ugyanis én úgy gondolom, hogy az olimpiai szintű sportolók mellett egy gyermek, egy ifjúsági, egy serdülő sportolónak az az élmény, hogy egy ilyen arénában és ilyen szintű lovasok után vagy mellett versenyezhet, az egy életre szóló élményt adhat. Saját magamról is tudom, hogy amikor édesapám elvitt Bécsbe, a Stadthalléba az akkori díjugrató világkupa-fordulóra, akkor az a közeg engem ott úgy megragadott, hogy akkor döntöttem el, hogy díjugratásban szeretnék versenyezni, és az életemet a lovaknak szeretném szentelni.

Itt pár fotó látszik az említett versenyekről. Az problémája volt a lovasközpontnak, amikor odaérkeztem, hogy fogathajtó maratonpálya még nem volt hozzá, úgyhogy gyakorlatilag nem tudtunk fogathajtó versenyt rendezni, nem tudtuk megkoronázni ezt a létesítményt, és tényleg egy igazi összefogásnak lehetünk a tanúi az összes kollégától kezdve az Agrárminisztériumon át mindenki a saját kezével is és tevékenyen tett azért, hogy egy ilyen csodálatos, Európa-szintű maratonpályát alkothassunk, amely hozzásegített minket ahhoz is, hogy 2024-re megkapjuk a négyes fogathajtó világbajnokság rendezési jogát. Úgyhogy most arra készülünk nagy erővel. Itt látható a háttérben is, hogy tényleg nagyszámú közönség látogat el a nagyobb versenyekre hozzánk. Évente legalább egy alkalommal megtelik ez a 6300 fős létesítmény, de a „kisebb” versenyeken is több ezer látogató megfordul a hétvégék folyamán. 2022-ben tovább folytattuk, és tanulva az előző év hibáiból tökéletesítettük az említett versenysorozatokat. Ennek is köszönhető, hogy már 7 országból érkeztek a fogathajtó versenyre, ahogy említettem szilvásvárad sikerek születtek oly sok év után is. Most így pár hónap távlatából mondhatom, hogy nagyon éhes volt rá a közönség és a lipicait szeretők közössége. A díjugrató versenyünk most már odapredesztinált minket a Nemzetközi Lovas Szövetség jelzése alapján, hogy nemcsak fogathajtásban, de díjugratásban is alkalmasak vagyunk világversenyt rendezni, és ami még fontosabb, hogy a magyar válogatottnak is egy sarokpontja volt számos lovas esetében a párizsi olimpiára való felkészülés. A legeredményesebb magyar lovas Szabó Gábor volt mezőhegyesi tulajdonú lóval, amelyhez én szeretnék gratulálni. Emellett már húsz ország képviselte magát úgy, hogy közben párhuzamosan Angliában is volt a hicksteadi verseny, ami Aachen után szerintem a legnevesebb, és ennek ellenére is voltak nálunk ír és angol lovasok is nevezve. Úgyhogy a Fiat Fogatlovak Világbajnokságnak második alkalommal adhattunk helyet, illetve a Fiat Díjugrató országos bajnokságnak 42 év után az elmúlt hét végén, amely szintén nagy siker volt. Aminek nagyon örülök, hogy ebben a helyzetben is egyre több szponzort sikerült találnunk a lovassportokra. Nyilván a nézettség függ a népszerűségtől is, de azért azt pozitívan félmjelzi, hogy egy személyautót tudtunk felajánlani, pontosabban a Magyar Lovassport Szövetség Czékus Zoltánnak, aki 2022 magyar bajnoka lett.

Emellett így végezetül azt is ki szeretném emelni, hogy ha már van egy ilyen világszínvonalú létesítményünk, azt nemcsak a lovassportra kell hogy használjuk, hanem a sportokon kívül íjászverseny is lesz nálunk, kutyakiállítás volt, világkiállítás 2024-ben, ez már majdnem egy egyhetes esemény lesz. De a kultúra felkarolását is célul tűztem ki. Gondolok itt arra, hogy 2021-ben és '22-ben is Hungarikum Gála

elnevezésű koncertsorozat volt Szilvásváradon, a különböző szakmai műhelyeknek is helyet adunk, úgymint a nemzetközi patkolókovács-továbbképzésnek, de a Magyar Honvédség mellett a hagyományőrző huszároknak is lehetőséget biztosítunk előadásokat, továbbképzéseket tartani, ugyanis ők azok, akik a saját pénzüket áldozzák mind a lovak megvásárlására, mind pedig a fellépésektől kezdve az egyenruhák megvásárlására. Egy régi-új eseményt hoztunk vissza tavaly, az augusztus 20-ai éjszakai lovas show-t, idén, büszkén mondhatom, hogy a rossz idő, a viharos idő előrejelzése ellenére is közel megtelt a közel 6300 fős létesítmény. Úgyhogy egy igazi nemzeti ünnepet tudhatunk magunk mögött itt, Szilvásváradon.

Ha a versenyeken összegzem, elmondhatom, hogy az elmúlt két évben közel 4000 ló és 3000 lovas 30 országból érkezett Szilvásváradra. Díjlovagló és díjugrató, valamint fogathajtóversenyek mellett távlovagló és szabadidős szakágnak is helyet adhattunk. Úgyhogy az elmúlt két évben közel harminc rendezvényünk volt, amelyből tíz volt szakmai, illetve kulturális.

Nálunk az idegenforgalmon a másik bevételi forrás a lóárverés, a klasszikus értelemben vett lóárverés. De igyekszünk minden negatív helyzetből előnyt kovácsolni, ezért is alapítottuk meg az online lipicai árverést, ami a koronavírus óta egy új útja a lóeladásnak és Norvégiától az Egyesült Államokon át, Franciaországon keresztül vannak érdeklődőink, mentek már ki lovak, amiket nem is láttak csak virtuálisan és hála istennek nagyon pozitívak a visszajelzések. A kultúra felkarolására visszatérve, egy új múzeumot is alapítottunk és nyitottunk meg miniszter úrral, ahol a háromezer éves lószobrot is meg lehet tekinteni.

Az egyik legfontosabb, úgy gondolom, hogy ezeket, amiket elmondtam, meg is mutassuk az embereknek, mert hiába lesz valaki olimpiai bajnok vagy nyer világbajnokságot, ha arról nincs tudósítás, arról nem tud senki sem. Éppen ezért próbáltam kicsit a marketingtevékenységünket is megsokszorozni és az utóbbi két évben számos címlapon, videóriportban, sőt még dokumentumfilmben is szerepeltünk. Ki merem jelenteni, hogy az elmúlt két évben annyi fórumon jelent meg Szilvásvárad, mint az előtte levő tíz évben. Csak a közösségi média elérése, a nemzetközi eléréseket is belevéve, volt olyan nap, amikor 2-3 millió fő volt, ami úgy gondolom, hogy egy gyengébb tévécsatornával is vetekszik. Még a tavalyi év egyik nagyon nagy öröme volt, hogy az amerikai Ravensburger játékgár a mi fajtánkat és fotónkat választotta arra, hogy az egyik jótékonyági kezdeményezésükre az egész Egyesült Államokon át népszerűsítse egyrészt a lovakat, másrészt felkarolja az állatvédő szervezeteket.

Haál Gábor igazgató úr is beszélt a gazdasági növekedésről. Mi nyilván egy teljesen más léptékkal bíró cég vagyunk, a génmegőrzés mellett természetesen van egy olyan szellemi hozadéka a munkánknak, amely anyagiakban nem mérhető, mind a lipicai fajta, a Gidrán fajta, mind pedig azon emberek örökségének és szellemiségének, lovastudásának a továbbvitele, akik ebben a teremben is hosszú-hosszú évtizedekig dolgoztak. Azonban, idézőjelben, nem véletlenül bízva nyilván mindent megteszünk, hogy számokban is a fejlődés megmutatkozhasson és kihasználjuk azt az évente 800 ezer látogatót, akik Szilvásváradra látogatnak a Szalajka-völgybe, úgy gondolom, ez nemzetközi szinten is kiemelkedő szám. Éppen ezért bővítettük a kiállításainkat is a nyitva tartástól kezdve az egész beltartalmát, úgyhogy 50,6 százalékkal nőtt a múzeumaink bevétele. Van hat idézőjeles „üzlethelyiség” a lipicai lovas központban, azok is üresen álltak, de sikerült kiadni mindegyiket étteremnek, fagyizóknak, büfének. Ennek is, illetve a látott versenyzőknek köszönhetően 66,79 százalékkal nőtt a szolgáltatásokból a bevételünk, ami pár millió forintból egy év alatt most már megközelíti a százmillió forintot, és ez a mi léptékünkben, költségvetésünkben egy nagyon nagy szám.

Ami talán a versenyeredményeknek és az eseményeknek is köszönhető, az az, hogy megduplázódott az eladott lovak átlagára. Amikor Szilvásváradon a kollégákkal elkezdtek a munkát, 4-5-6 százezer forintért lehetett lipicai lovat venni. Erre azt mondtam, hogy akkor inkább itt elnézegetjük őket, mert ez az eladási ár a fajta presztízsét rombolja le. Elkezdünk a versenyeken részt venni, elkezdünk az említett tevékenységeket, megmutatni a lovainkat és most már ott tartunk, hogy azon gondolkodunk, a hároméves csikót hárommillió forintért elengedjük-e vagy még várjunk vele egy évet. Úgy gondolom, ez is nagy előrelépés. Nem is beszélve a szilvásvárad vendéglátósokkal, szállásadókkal való kommunikációról, nyilván van egy fő szezon, de például már egy szeptember 1-jét követő, vagy húsvétot megelőző időszakban, amikor nálunk vannak versenyek, megtöbbszöröződik a lovas központ miatt a bevételük, a látogatottságuk, ami nyilván egy közvetett gazdasági hatás és mi nem tudjuk számokban kimutatni.

Úgyhogy a jövő évben a tervünk ennek a sorozatnak a folytatása, az országos versenyek megrendezése. Természetesen a megfelelő tenyészanyag gondozása és biztosítása mellett további sikeres szerepvállalás a XXI. századi lovassportban, a mezőhegyesi fogattal együtt az említett két fogat két hét múlva utazik Rómába a világbajnokságra, ami, úgy gondolom, szintén egy mérföldkő az elmúlt évtizedeket nézve. Ezzel tudjuk a fajta jelenét és jövőjét megteremteni. Emellett most már látjuk, hogy milyen további infrastrukturális fejlesztések szükségesek, és ez természetesen a személyi állományra is igaz. Azt ezúton is szeretném megköszönni a kollégáimnak, hogy ebben a két évben a kis létszámunk ellenére erőn felül teljesítettek és nekik köszönhető, hogy gyakorlatilag Budapesttől Párizson át Londonig, sőt még Indiában is arról beszélnek, hogy itt, Magyarországon, Szilvásváradon van egy kis Aachen és érdemes sok ezer kilométert utazni, hogy ott versenyezessen az ember. Ahogy említettem, 2024-ben a négyesfogathajtó világbajnokságra készülünk, amelynek most az Eszterházy Egyetemmel együttműködésben megszületett a logója, idén pedig Csipkésutat ünnepeljük, október 22-én a lóárverés keretében lesz egy ünnepélyes megemlékezés az egykori dolgozókkal és természetesen a mostani dolgozókkal, amelyre nagy szeretettel várjuk a bizottság tagjait.

Bízom benne, hogy a következő hetven év is ilyen mozgalmas és ilyen sikerekkel teli lesz és kollégáimmal meg tudjuk hálálni az elődeink munkáját, akik világhírnévre juttatták Szilvásváradot és ezzel a lipicai fajtát. Nagyon szépen köszönöm a figyelmet és a lehetőséget még egyszer.

ELNÖK: Köszönöm szépen, igazgató úr. Megjegyzem, a javasolt 15 perces időt bőven túllépte az előadás, de érdemi gondolatok hangoztak el. Egyben mivel később kezdünk a megnyitó elhúzódnása miatt, így a tervezett 12 óra 30-tól szóló ebédidőnkben már bőven benne vagyunk, a vendéglátóinknak pedig programozott idejük van, ennek figyelembevételével kérdezem, hogy kinek van kérdése, észrevétele az igazgató úrhoz. *(Jelzésre.)* Kovács Zsolttal kezdjük, te még nem szólaltál meg eddig. Megadom a szót.

Kérdések, hozzászólások

KOVÁCS ZSOLT (Fidesz): Köszönöm, elnök úr. Tisztelt Bizottság! Először is mindhárom beszámolót nagyon köszönöm, de a szívem csücske Szilvásvárad, hiszen Észak-Magyarországról jöttem. Még 1950 előtt Szilvásvárad Borsod vármegyéhez is tartozott, úgyhogy ezért is nagyon büszkén hallgattam vezérigazgató úr elképesztően részletes beszámolóját. Az az alázat és lelkesedés, amit átéreztem a szavaiból, számomra elképesztő, és nagyon köszönöm.

Épp ezért egy enyhe pressziót is szeretnék kifejteni igazgató úrra. Most itt vagyunk Bábólnán, a mezőhegyesi igazgató úr pedig már tett egy jelzést elnök úr felé

egy kihelyezett bizottsági ülésre. Figyelembe véve elnök úr jelzését, hogy kihelyezett bizottsági üléseket nem tartunk minden évben, főleg nem kettőt, de lesz még '23, '24 is, arra kérem igazgató urat, esetleg fontolja meg, a bizottságot meghívna-e egy kihelyezett ülésre. Köszönöm, elnök úr.

HORVÁTH ISTVÁN (Fidesz): Köszönöm szépen a szót. Én is köszönöm a tartalmas tájékoztatót. Az előző előadóhoz is lesz majd kérdésem, próbálok inkább szakmai kérdést feltenni, tőlem egy kicsit nagyképűnek hangzik, de mégis annak szánom mondani, és ha röviden tudnának válaszolni, megköszönném. Nekem inkább csak gyökereim vannak a lótenyésztéssel kapcsolatosan, de itt most keveset beszéltünk a lovakról, sokat a programról. Ahhoz gratulálok, és az teljesen rendben is van. Van-e arról információ, hogy lipicaiban is és mondjuk, a gidránban, illetve a többi fajtában mennyi kanca van Magyarországon? Csak röviden, sarokszámokra gondolok. Mert nagyjából sertésből, marhából képből vagyok, de most meglepett az, hogy a lipicainál, ha jól tudom, legalább 4-5 törzs van, és csak 65 darab kancát láttam. Ez nekem félelmetesen kevés. Ha nézzük a fajtának a jelentőségét a magyar lovas történelemben is, akkor ott hány darab van, mondjuk, lipicaiból, hány magántenyésztőnél, hány államilag felügyelt tenyésztőnél? És ugyanúgy a másik fajtaánál is, ha csak röviden, ilyen sarokszámokat mondana, utána fogok nézni ezeknek. Köszönöm.

CSERI DÁVID igazgató (Állami Ménesgazdaság Szilvásvárad): A lipicai azért is egy veszélyeztetett fajta, mert világszinten is igaz, hogy még mindig vannak a törzskönyvezéssel problémák, de én úgy gondolom, hogyha az Egyesült Államoktól Európán át Dél-Afrikát nézzük, ahol vannak ménesek, 5-6 ezer egyednél nem tudunk többről beszélni. A magyar kancalétszám kiemelkedő, mert közel ezer kancánk van, ilyen 900 környékén vagyunk, és gidránnál, ha jól tudom, igazgató úr, olyan 300 körül van a kancalétszám. Csak annyit még hozzáfűznék, hogy, ugye, mondtam itt a háborús problémákat, és tényleg egy csoda, a gidrán fajta még nagyobb csoda, hogy még ebben a formában létezik úgy, hogy olimpiai szinten biztos vagyok benne, hogy vannak kiemelkedő egyedek, amelyek most is versenyeznek 3-4 csillagos szinten. Ugyanis a gidrán fajtának a tenyésztését három ménből kezdtük újra az első világháború után, amikor a román seregek elhajtották a ménest Mezőhegyesről. Úgyhogy én úgy gondolom, hogy most sokkal jobb helyzetben vagyunk, mint akár az elődeink a 20-as években, akár a második világháború után. *(Horváth István: 65 van állami kézben, és a többi 800 meg magánkézben?)* De azok csak a törzskancák. Összesen 310 lipicaink van, és abból van 65 darab törzskancánk, amik a legjobbak legjobbjai. De a nagy világméneseinkben sem dolgoznak sokkal nagyobb számokkal ennél. Úgyhogy ez egy ilyen kezelhető, átlátható és irányítható állomány nagyság.

KOVÁCS NORBERT vezérigazgató (Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt.): Vannak, ugye, tenyésztő egyesületek, nóniusz, gidrán, lipicai, ők nyilvántartják a teljes magyar állományt. A nóniusz a lipicai és a gidrán között van valahol, én ilyen 600-700-at mondanék az országban, nálunk 30 a tenyészkanca és gidránból pedig 18. Ez a mi tenyészkanca-állományunk, de nálunk is az összlétszám 265 a mai napon az idei csikókkal együtt.

CSERI DÁVID igazgató (Állami Ménesgazdaság Szilvásvárad): Amit említettem, amit a háború alatt innen elmenekítettek, az is egy ekkora létszám volt, úgyhogy ez egy több száz éves „bevett” létszám, nem az utóbbi időben alakult így ki.

Az első kérdésre válaszolva: köszönöm a megtisztelő felkérést, természetesen Szilvásvárad is igényt tartana rá, hogy egy kihelyezett ülést tarthasson. Talán a jövő

évben még esedékesebb lehet, mint a '24-esben, mert akkor meg tudják nézni a világbajnokság előkészületeit. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen. További kérdés, észrevétel van-e? *(Nincs jelentkező.)* Nincsen. Akkor köszönöm szépen mindhárom előadónak a tartalmas és tényleg a magyar mezőgazdaság, állattenyésztés nagyon speciális részét, de a hely szelleme inspirált engem is mint téma-, napirendipont-felvetőnek, hogy ezt a kérdést járjuk körbe. Ahogy Istvánnál is figyeltem, jó néhány adat volt, amire tudtunk figyelni, vagy nem tudtunk figyelni, de a jegyzőkönyv mindent fog tartalmazni, érdemes lesz visszalapozgatni, mert olyan mennyiségű adatot hallhattunk itt az előadóktól, hogy biztos van olyan, amire akkor nem is figyeltünk oda, hogy ez milyen fontos információ volt. Formálisan az első napirendi pontot ezzel lezárom.

Egyebek

A második napirendi pont az egyebek. Ebben csak megerősítem, hogy most majd itt segítő kollégáink átvezetnek bennünket talán a nagy jurtaiba, megvendégelnek bennünket ebédre. Mindenféle időpontcsúszás van már, az ebéd után elvileg a vendéglátóink egy vezetett kiállításlátogatásra is invitálnak bennünket. Ez opcionális lesz, meglátjuk, hogy kinek mennyire csúszott meg itt az ideje, és ezt jelezzük a vendéglátóinknak is a látogatás tekintetében.

Az egyebekben szeretném jelezni, hogy benyújtott tárgysorozatba-vételi indítványok miatt majd ki fogok tűzni 26-ára - ez egy hétfő délelőtt - egy ülést. Ez egy szóbeli tájékoztatás még egyelőre, vegyétek annak, várhatóan ezen a napon próbálok bizottsági ülést összehívni, és a tárgysorozatba-vételi indítványokat megvitatni. Aztán majd beindul az élet, és látjuk, hogy mikor kerül olyan jogszabálytervezet napirendre, amely bennünket érint. Tehát szeptember 26-ánál előbb, jelen tudásom szerint nem tervezek bizottsági ülést.

Az ülés berekesztése

Kérdés, észrevétel? *(Nincs jelentkező.)* Nincs. Az egyebeket is lezárom, és az ülést berekesztem.

(Az ülés befejezésének időpontja: 13 óra 17 perc)

Font Sándor
a bizottság elnöke

Jegyzőkönyvvezetők: Dr. Lestár Éva és Lajtai Szilvia